

VERTINIMO ATASKAITA

Priemonė Nr. 05-001-01-06-02

„Skatinti užsienio investuotojus
investuoti į gamybos ir
paslaugų sektorius ir kurti
naujas darbo vietas Lietuvoje“
(TUI Invest LT+)

Turinys

Paveikslų sąrašas.....	3
Lentelių sąrašas.....	3
ĮVADAS	4
I SKYRIUS	6
1.1. Pagrindiniai paramos priemonės aspektai	6
1.2. Paramos gavėjų charakteristikos.....	9
II SKYRIUS	13
METODIKA	13
2.1.Tyrimo objektas, ankstesni priemonės vertinimai	13
2.2.Tyrimo duomenys ir tyrimo metodikos apžvalga.....	14
III SKYRIUS	17
VERTINIMO REZULTATAI	17
1 dalis. Priemonės poveikio vertinimas paramą gavusių įmonių raidai	17
2 dalis. Investicijų poveikio vertinimas paramą gavusių įmonių savivaldybių raidai	23
2.1. dalis. Atskirų savivaldybių raidos rodiklių apžvalga	23
2.2. dalis. Priemonės poveikio vertinimo rodikliai, jų statistiniai ryšiai ir vertinimo prielaidos.....	25
2.3. Poveikis Bendrosioms investicijoms į ilgalaikį materialųjį turtą pagal veiklos vykdymo vietą.....	27
2.4. Poveikis Apyvartai pagal veiklos vykdymo vietą.....	29
2.5. Poveikis Pridėtinei vertei gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą	31
2.6. Poveikis Tiesioginėms užsienio investicijoms savivaldybėse, kuriose įgyvendinti projektai	32
2.7. Poveikis Išlaidoms darbuotojų algoms ir atlyginimui pagal veiklos vykdymo vietą (be darbdavio socialinio draudimo įmokų)	34
2.8. Poveikis Darbuotojų (samdomų) skaičiui pagal veiklos vykdymo vietą.....	36
IV SKYRIUS.....	38
APIBENDRINIMAS	38
Išvada.....	38
Tyrimo apibendrinimas.....	38
Tyrimo tobulinimas.....	40
Kiti pastebėjimai	41
ŠALTINIAI IR LITERATŪRA.....	42
PRIEDAI	43

Paveikslų sąrašas

- pav. 1. Tyrimo loginė schema
- pav. 2. Projektų apimtys pagal projektų pradžia (mln. Eur)
- pav. 3. Projektų vertė, kaupiamuoju principu pagal projektų pabaigos datą (mln. Eur)
- pav. 4. Projektų vertė apskrityse pagal tinkamų išlaidų tipą
- pav. 5. Projektų vertė pagal sektorių ir tinkamų išlaidų tipą (mln. Eur)
- pav. 6. Įmonių pardavimų raida 2018-2023 m. (apskritimo dydis – darbuotojų skaičius)
- pav. 7. Intervencijos rezultatų įvertinimo etapo loginė schema
- pav. 8. Projektų vertė ir paremtos įmonės (mln. Eur)
- pav. 9. Projektų vertė ir paremtos įmonės (kaupiamuoju principu; mln. Eur)
- pav. 10. Projektų vertė ir pardavimo pajamos (kaupiamuoju principu; mln. Eur)
- pav. 11. Projektų skaičius ir įmonių darbuotojai
- pav. 12. Projektų vertė, darbo užmokesčio fondas (DUF; kaupiamuoju principu; mln. Eur) ir vidutinis darbo užmokestis (VDU)
- pav. 13. Projektų vertė, paremtos įmonės (kaupiamuoju principu) ir ilgalaikis turtas (mln. Eur)
- pav. 14. Projektų vertė, įmonių pelnas ir grynasis pelnas (kaupiamuoju principu, mln. Eur)
- pav. 15. Paramą gavusių įmonių sukurta nauda Lietuvai 2018-2023 m.
- pav. 16. Kauno r. sav. rodiklio Materialines investicijas gyventojui bei projektų vertės gyventojui raida
- pav. 17. Kauno r. sav. rodiklio Bendrosios investicijos bei projektų vertės gyventojui raida
- pav. 18. Bendra projektų vertė (mln. Eur) pagal metus, pagal jų pradžios datą 2012-2023 m. laikotarpiu
- pav. 19. Faktinės ir palyginamosios bendrosios investicijos
- pav. 20. Intervencijos poveikis bendrosioms investicijoms
- pav. 21. Faktinė ir palyginamoji apyvartos
- pav. 22. Intervencijos poveikis apyvartai
- pav. 23. Faktinė ir palyginamoji pridėtinė vertė
- pav. 24. Intervencijos poveikis pridėtinei vertei
- pav. 25. Faktinės ir palyginamosios TUI
- pav. 26. Intervencijos poveikis TUI
- pav. 27. Intervencijos poveikis TUI srautui
- pav. 28. Faktinės ir palyginamosios išlaidos darbuotojų algoms ir atlyginimui
- pav. 29. Intervencijos poveikis išlaidoms darbuotojų algoms ir atlyginimui
- pav. 30. Faktinis ir palyginamasis darbuotojų skaičius
- pav. 31. Intervencijos poveikis samdomųjų darbuotojų skaičiui
- pav. 32. Intervencijos poveikis samdomųjų darbuotojų skaičiaus pokyčiui

Lentelių sąrašas

- lentelė 1. Tyrimo rodikliai, jų duomenų šaltiniai ir laikotarpis
- lentelė 2. Projektų vertės bei vertinimo rodiklių koreliacijos koeficientai ir jų statistinis patikimumas
- lentelė 3. Įmonių rodikliai ir jų raida
- lentelė 4. Savivaldybių rodikliai ir jų raida
- lentelė 5. Savivaldybių ir Lietuvos santykiniai rodikliai ir jų raida

ĮVADAS

Neabejotina, kad tiesioginės užsienio investicijos (TUI) yra vienas iš svarbiausių šalies ekonomikos plėtros veiksnių.

Siekdama pritraukti užsienio kapitalą ir skatinti aukštos pridėtinės vertės darbo vietų kūrimą, Lietuva 2014 metais pradėjo įgyvendinti priemonę Nr. 05-001-01-06-02 „Skatinti užsienio investuotojus investuoti į gamybos ir paslaugų sektorius“ (TUI Invest LT+).

TUI Invest LT+ veikia valstybės pagalbos principu – užsienio investuotojams kompensuojama dalis investicinių išlaidų. Priemonė skirta keturioms prioritetinėms sritims: verslo paslaugų centrams, technologijoms, gyvybės mokslams ir gamybai.

Pagrindiniai dabartiniai taisyklių reikalavimai nustato, kad investuotojo (įskaitant įmonių grupę) metinės pajamos turi būti ne mažiau 10 mln. eurų arba nuo 2,5 mln. eurų su papildomais kriterijais.

Minimali investicijų vertė – 1,45 mln. eurų. Kuriamų naujų darbo vietų skaičiaus minimumas skiriasi pagal sritį: 20 darbo vietų technologijų, gyvybės mokslų ir gamybos srityse arba 50 darbo vietų verslo paslaugų srityje. Darbo užmokestis turi viršyti atitinkamos savivaldybės vidurkį, o projekto įgyvendinimo terminas – 36-60 mėnesių.

Per dešimtmetį buvo įgyvendinti 100 užsienio investicijų projektų, kurių bendra vertė siekė 2,61 mlrd. eurų. Šiems projektams skirta 357,5 mln. eurų valstybės paramos. Palyginimui tai sudaro 0,46 proc. 2024 m. Lietuvos BVP.

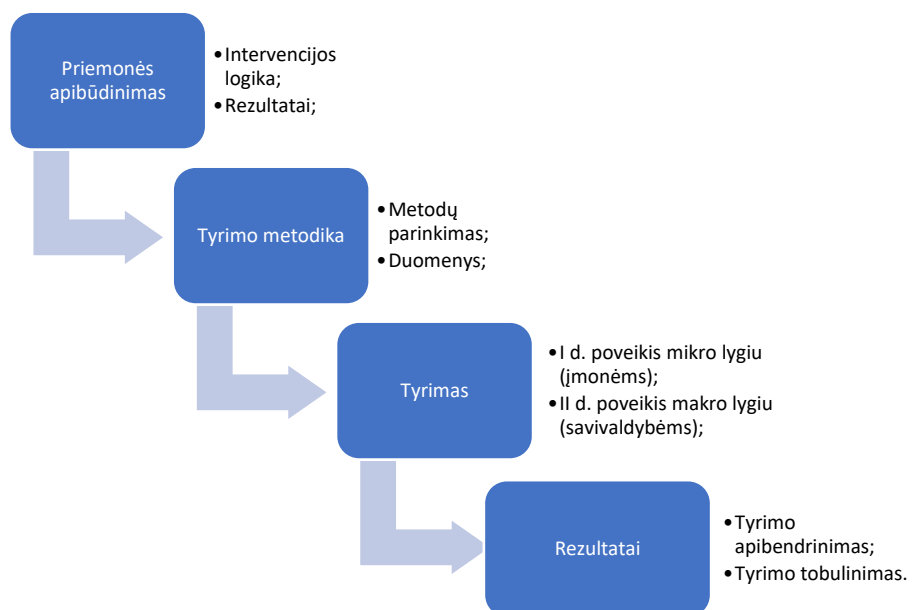
Geografiškai projektai koncentruojasi didžiosiose šalies apskrityse: Vilniaus apskrityje įgyvendinti 57 projektai, Kauno apskrityje – 27 projektai. Kitos paramą gavusios apskritys: Klaipėdos, Šiaulių, Marijampolės, Panevėžio ir Utenos. Pažymėtina, kad Alytaus, Tauragės, Telšių apskrityse per visą dešimtmečio laikotarpį nebuvo įgyvendinta nė vieno TUI Invest LT+ priemonės projekto.

Tyrimo tikslas ir metodologija

Šio tyrimo tikslas – įvertinti TUI Invest LT+ priemonės ekonominį poveikį Lietuvos ekonomikai. Ankstesni vertinimai (Valstybės kontrolės 2017 m., BGI consulting 2024 m.) orientavosi į priemonės administravimo efektyvumą, tačiau ekonominis jos poveikis iki šiol nebuvo kompleksiskai vertintas.

Tyrimas apima tris etapus: bendrų priemonės įgyvendinimo rezultatų apžvalgą, mikro lygmens analizę (poveikis paramos gavėjams) ir makro lygmens analizę (teritoriniai efektai). Tyrimo loginė schema pateikiama paveiksle žemiau (pav. 1). Tyrime naudojami bendrieji moksliniai, matematiniai statistiniai metodai - koreliacinė ir regresinė analizė, sąlyginis kontrafaktinis įvertinimas bei palyginamoji analizė, siekiant nustatyti priemonės sukurtą naudą Lietuvos ekonomikai.

pav. 1. Tyrimo loginė schema

I SKYRIUS

1.1. Pagrindiniai paramos priemonės aspektai

Finansinės paskatos daro reikšmingą įtaką pasirenkant investicijų vietą. Esant didelei tarptautinei konkurencijai, valstybės teikiama parama tampa svarbiu veiksniumi, priimant sprendimą dėl investicijų projekto lokacijos pasirinkimo. Tokios paskatos leidžia sumažinti tiek pradinių investicijų kaštus, susijusius su ilgalaikio turto įsigijimu arba darbo vietų kūrimu. Didžioji dalis konkuruojančių valstybių aktyviai taiko subsidijas kapitalo investicijoms (CAPEX) ar darbo sąnaudoms (DU), dažniausiai finansuojamas iš nacionalinių biudžetų.

Lietuvoje nuo 2014 m. įgyvendinama priemonė TUI Invest LT+. Pagrindinis priemonės TUI INVEST LT+ tikslas – pritraukti į Lietuvą TUI, ypač aukštos pridėtinės vertės sektoriuose, siekiant kurti ilgalaikes darbo vietas, skatinti regionų plėtrą. Priemonė yra įgyvendinama ir administruojama vadovaujantis Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2014 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. 4-797 „Dėl Investicijų, finansavimo ir administravimo sutarčių sudarymo, įgyvendinimo ir administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintu Investicijų, finansavimo ir administravimo sutarčių sudarymo, įgyvendinimo ir administravimo tvarkos aprašu (toliau - Aprašas).

Reikalavimai pareiškėjams ir projektams

Priemonės TUI Invest LT + tikslinė grupė – užsienio kapitalo įmonės ar užsienio fiziniai asmenys, ketinančios vykdyti investicijas Lietuvoje.

Pagrindiniai galiojančių taisyklių reikalavimai nustato, kad investuotojo (įskaitant įmonių grupę) metinės pajamos turi būti ne mažiau 10 mln. eurų arba nuo 2,5 mln. eurų su papildomais kriterijais. Taip pat taikomas reikalavimas investuotojui ne trumpiau kaip 5 metus būti vykdžius gamybos arba 3 metus paslaugų veiklą. Taigi, priemonė orientuota į finansiškai tvirtas, ilgametę patirtį turinčias užsienio kapitalo įmones, ketinančias vykdyti investicijas Lietuvoje. Taip pat paraišką gali teikti užsienio investuotojai, kurie turi patentą arba pateikę patentines paraiškas dėl už pramoninės nuosavybės objektų įregistravimą, tačiau tokiu atveju paramos suma negali viršyti pajamų per vienus iš pastarųjų 3 (trejų) finansinių metų.

Priemonė remia investicijų projektus, kurie įgyvendinami keturiose prioritetinėse srityse:

- Verslo paslaugų centrų
- Technologijų
- Gamybos
- Gyvybės mokslų

Taikomas reikalavimas, jog privačių kapitalo investicijų suma ne mažesnė kaip 1.448 mln. Eur, taip pat turi būti sukuriama ne mažiau kaip 20 naujų darbo vietų (verslo paslaugų centrams taikomas aukštesnis reikalavimas – sukurti ne mažiau

kaip 50 naujų darbo vietų). Taip pat taikomi reikalavimai vidutiniam darbo užmokesčiui – verslo paslaugų centrų ir technologijų srities projektuose turi būti mokamas ne mažesnis kaip savivaldybės, kurioje įgyvendinamas projektas vidutinis mėnesinis darbo užmokestis, o gamybos ir gyvybės mokslų srityje – ne mažesnis kaip 0.8 savivaldybės mėnesinis darbo užmokestis.

Tinkamos finansuoti išlaidos

Tinkamos finansuoti išlaidos yra naujų ilgalaikių darbo vietų darbo užmokesčio išlaidos¹ arba kapitalo formavimo išlaidos – ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto kūrimo ar įsigijimo išlaidos.

Paramos suma ir intensyvumas

Pagal priemonę „TUI INVEST LT+“ teikiama regioninė investicinė valstybės pagalba, kuri grindžiama Europos Komisijos patvirtintu regioninės pagalbos žemėlapiu. Tai reiškia, kad maksimalus pagalbos intensyvumas negali viršyti konkrečiam regionui nustatytos ribos. Iki 2021 m. gruodžio 31 d. galiojo žemėlapis, pagal kurį visoje Lietuvoje buvo taikomas vienodas – 25 % – maksimalus pagalbos intensyvumas. Ankstesnė TUI Invest LT+ priemonės redakcija (galiojusi iki 2023 m. sausio 1 d.) numatė maksimalų 25 % paramos intensyvumą visoje Lietuvoje.

Nuo 2022 m. sausio 1 d. įsigaliojo naujasis 2022–2027 m. regioninės pagalbos žemėlapis, kuris numatė didesnius pagalbos intensyvumus bei juos diferencijavo juos pagal regionus: Vilniaus apskritis – 35%, Klaipėdos apskritis 40%, likę apskritys – 50%. Taip pat didžiausias pagalbos intensyvumas gali būti padidintas 10 procentinių punktų teritorijoms, kurioms Europos Komisijos patvirtintame Teritoriniame teisingos pertvarkos plane numatyta parama iš Teisingos pertvarkos fondo (Kauno, Telšių ir Šiaulių apskritys).

Atitinkamai, reaguojant į šiuos reguliacinius pokyčius, 2023 m. sausio 1 d. buvo pakeistas Aprašas ir paramos skaičiavimo tvarka. Pagalbos intensyvumas priemonėje TUI INVEST LT+ apskaičiuojamas pagal kiekybinius ir kokybinius kriterijus (pav. 2), taip pat gali būti taikomas poveikio ekonomikai kriterijus. Ši sistema leidžia diferencijuoti paramą atsižvelgiant ne tik į kiekybinius rezultatus, bet ir į ilgalaikę strateginę investicijų vertę Lietuvai bei poveikį ekonomikai.

¹ apskaičiuojamos per dvejus metus nuo pirmosios darbuotojo priėmimo į darbo vietą dienos

pav. 2. Pagalbos intensyvumo apskaičiavimo kriterijai

Kiekybiniai kriterijai	Kokybiniai kriterijai	Poveikio ekonomikai kriterijus
<ul style="list-style-type: none"> • Naujų darbo vietų skaičius • Naujų darbo vietų atlyginimų vidurkio ir savivaldybės, kurioje vykdomas investicijų projektas, darbo užmokesčio vidurkio santykis 	<ul style="list-style-type: none"> • Produkto inovatyvumas ir projektu diegiamų technologijų svarba LR inovacijų plėtrai • Poveikis klasterizacijai • Potencialaus užsienio investuotojo veikloje vykdomų technologinių procesų svarba LR aukštajam mokslui • Investicijų projekto įtaka ilgalaikiai Lietuvos Respublikos ūkio plėtrai • Eksperto potencialas 	<ul style="list-style-type: none"> • ekspertų komisija gali skirti papildomus balus už išskirtinį poveikį ekonomikai (projektas turi atitikti nustatytus kriterijus)

Šaltinis: TUI Invest LT+ aprašas

Projektas taikomi tęstinumo įsipareigojimai - investicijos turi būti išlaikomos ne trumpiau kaip 5 metus po projekto pabaigos, taip pat sukurtos naujos darbo vietos turi būti išlaikomos ne trumpiau kaip 5 metus nuo jų sukūrimo dienos.

Investuotojų apklausos rodo, kad investicinės paskatos turi didelę reikšmę investicijų vietos pasirinkimo sprendimams. Atsižvelgiant į konkurencinę aplinką, subsidijos tampa būtinos, siekiant paspartinti tiesioginių užsienio investicijų pritraukimą į Lietuvos regionus. Jos sumažina trumpalaikes įsisteigimo ir ilgalaikes veiklos sąnaudas (pavyzdžiui, ilgalaikio turto įsigijimo išlaidas, naujai sukurtų darbo vietų kaštus) ir paskatina naujų darbo vietų kūrimąsi. Praktiškai visos šalys konkurentės (lentelė 1) siūlo subsidijas investicijoms į ilgalaikį turtą (CAPEX) arba darbo užmokesčio išlaidoms (DU) padengti, kurios finansuojamos iš valstybės biudžetų.

lentelė 1. Subsidijos didelėms įmonėms, finansuojamos iš valstybės biudžeto, Lietuvoje ir šalyse konkurentėse

Paskatų tipas	Lietuva	Lenkija	Rumunija	Vengrija	Bulgarija	Slovakija	Čekija
CAPEX subsidijos	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
DU subsidijos	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Šaltinis: Šalių konkurenčių investicinių projektų finansavimo schemų aprašai

pav. 3. Vidutinė parama gamybos projektams VRE regione, proc. kvalifikuotinių projekto išlaidų, 2019-2023 m.

Šaltinis: Investuok Lietuvoje, 2023

Visgi, nors, lyginant su šalimis konkurentėmis, Lietuvoje yra leidžiami panašūs maksimalūs regioninės pagalbos intensyvumai, Lietuva atsilieka nuo kitų šalių konkurenčių pagal finansinių paskatų konkurencingumą. Faktiškai suteikta vidutinė regioninė pagalba 2019-2023 m gamybos projektams pagal TUI Invest LT+ priemonę Lietuvoje siekė 14 proc. tinkamų finansuoti projekto išlaidų, tuo tarpu Rumunijoje intensyvumas siekė 48%, Vengrijoje 24%, Slovakijoje 16% (pav. 3). Agresyvėjant konkurencijai tarp šalių dėl TUI, Lietuva turi stiprinti finansinių paskatų pažangios gamybos investicijoms priemones, didindama joms skiriamą finansavimą ir užtikrindama jų tikslingumą.

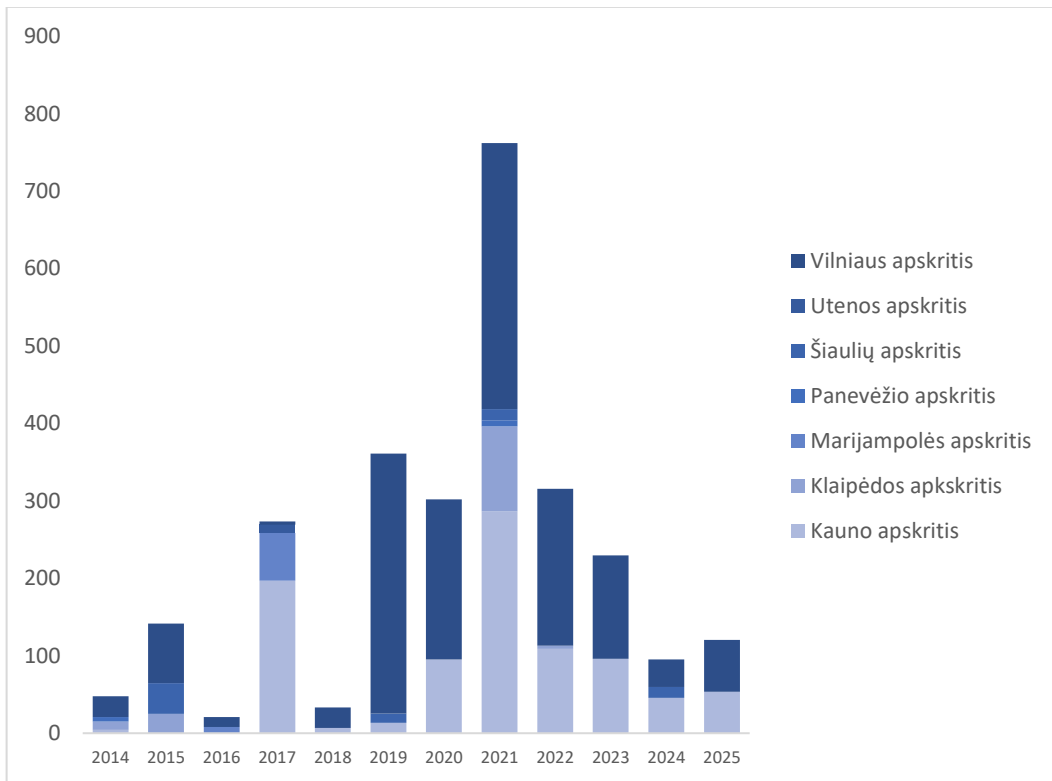
1.2. Paramos gavėjų charakteristikos

Pagal pateiktą VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ duomenų rinkinį, programoje „TUI Invest LT+“ iš viso buvo įgyvendinta 100 projektų, kuriems buvo suteiktas finansavimas pagal sutartinius įsipareigojimus.

Bendra projektų vertė siekė 2,61 mlrd. EUR, o bendras skirtas finansavimas investuotojams pagal pasirašytas sutartis – daugiau kaip 357 mln. EUR². **2014-2023 m.** finansuojamuose projektuose įsipareigota sukurti 18,6 tūkst. Darbo vietų. Projektai buvo vykdomi įvairiuose Lietuvos regionuose (pav. 4). Vidutinis skirtas pagalbos intensyvumas, t. y. suteiktos paramos dalis sudarė 14,96%. Dauguma projektų buvo susiję su paslaugų arba apdirbamosios gamybos sektoriais. Reikia pastebėti, kad priemonės projektų finansavimo apimtys stipriai išaugo nuo 2017 metų.

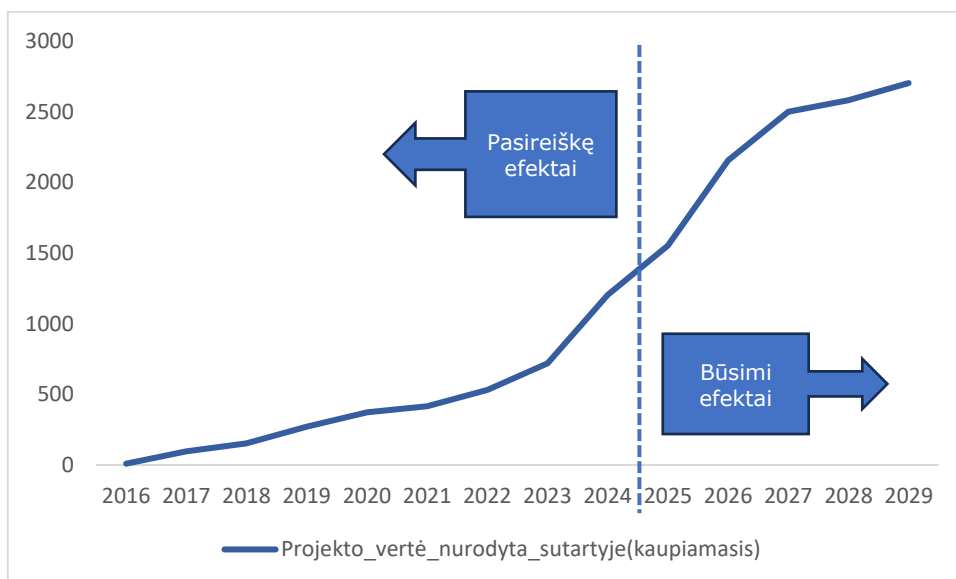
² Neįskaitant projektų, kurie nutraukė projekto finansavimo ir administravimo sutartis. Nurodyti sutartiniai įsipareigojimai - investicijų sumos įsipareigojimai ir projektams patvirtinta pagalbos suma.

pav. 4. Projektų apimtys pagal projektų pradžią (mln. Eur)

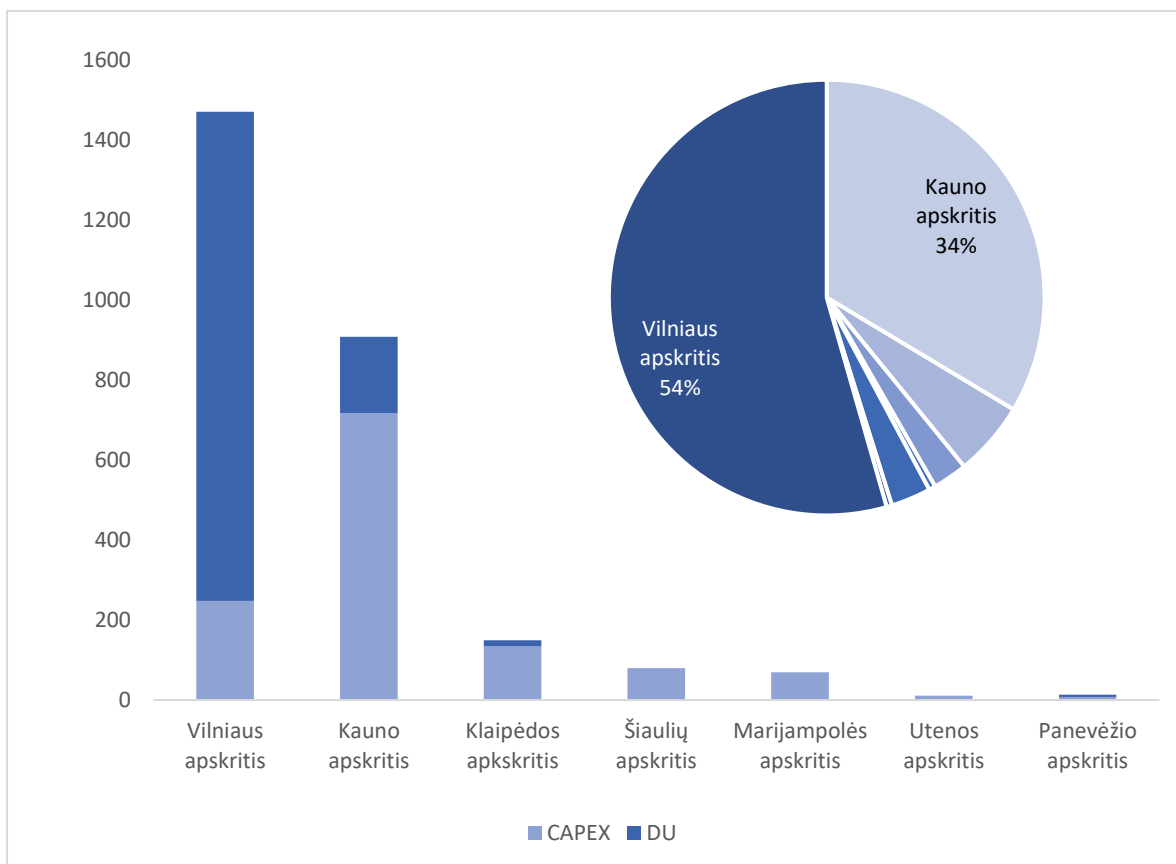
Vertindami projektų kaupiamąją vertę pagal jų pabaigos datas (pav. 5) matome, kad pagal šiuo metu prieinamus 2018-2023 m. įmonių veiklos ir verslo struktūros statistinius duomenis galime vertinti reikšmingą suteiktos paramos dalį ir jos sukeltus efektus. Tačiau didesnė šios priemonės efektų poveikio dalis turėtų būti vertinama ateityje.

pav. 5. Projektų vertė, kaupiamuoju principu pagal projektų pabaigos datą (mln. Eur)

Žvelgdami į projektų vertės pasiskirstymo struktūrą apskrityse ir pagal tinkamų išlaidų tipą³ (pav. 6) matome, kad didžioji dalis projektų teko Vilniaus ir Kauno apskritims. Vilniaus apskrityje dominavo darbo užmokesčio, Kauno apskrityje investicijų tinkamos išlaidos.

pav. 6. Projektų vertė apskrityse pagal tinkamų išlaidų tipą

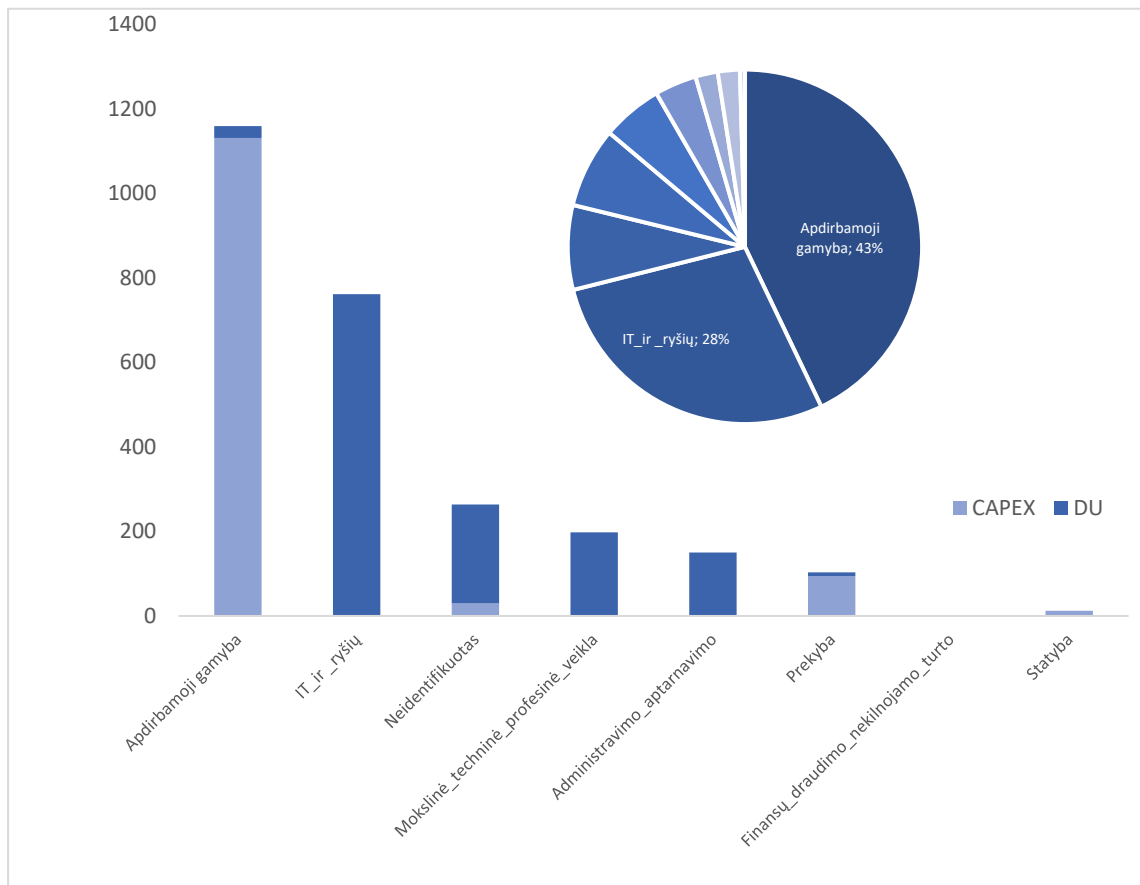

Analizuodami projektų vertės pasiskirstymą pagal ekonomikos sektorius (pav. 7) pastebėsime, kad didžioji paramos vertė dalis apie 43 proc. tenka Apdirbamosios gamybos sektoriui, šiam sektoriui tenka ir didžioji kapitalo investicijų projektų vertės dalis⁴. Paslaugų dalyje didžiausią projektų vertę apima IT ir ryšių sektorius – 28 proc. visų lėšų. Paslaugų sektoriuje dominuoja darbo užmokesčio tinkamos išlaidos.

³ CAPEX – tinkamos finansuoti kapitalo investicijų išlaidos; DU – tinkamos finansuoti darbo užmokesčio išlaidos.

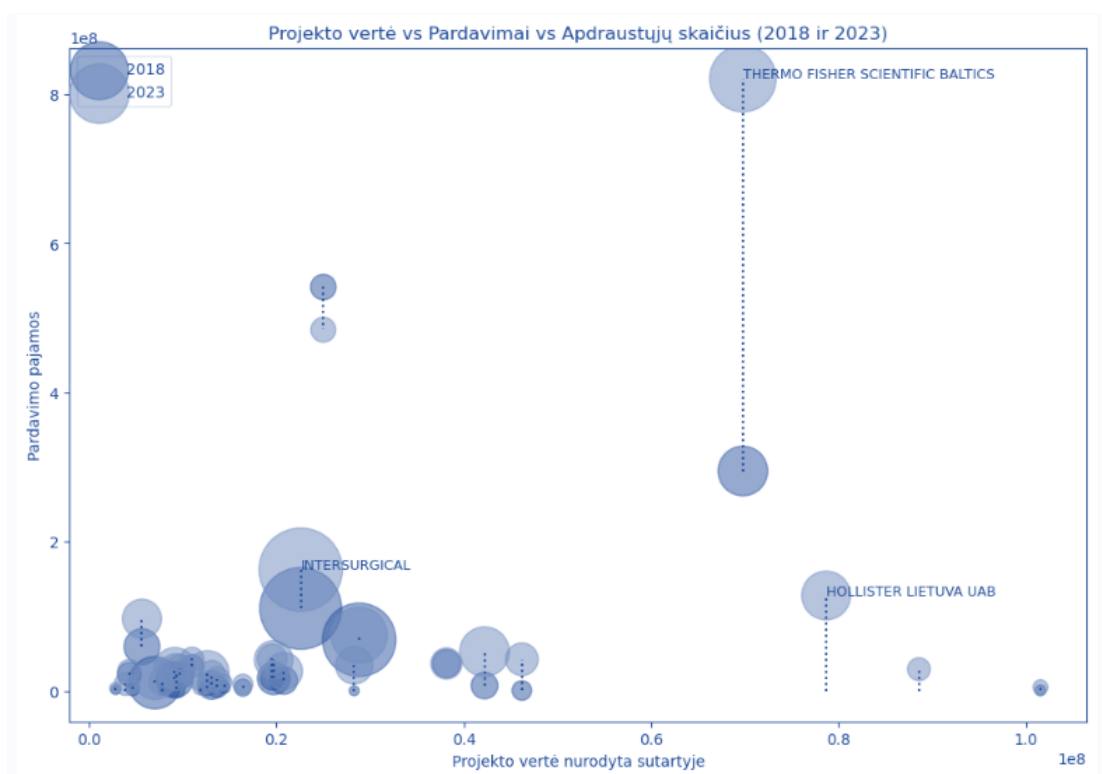
⁴ Pastebėtina, čia diagramoje atvaizduotos Statybos ir Prekybos sektorių veiklos galėjo atsirasti dėl to, kad statistinis ir mokestinis ekonominių veiklų rūšių klasifikavimas skiriasi. Tai pat atkreiptinas dėmesys, jog dalies veiklų dėl tos pačios priežasties buvo neįmanoma identifikuoti arba priskirti tinkamai - jos žymimos „Neidentifikuotas“.

pav. 7. Projektų vertė pagal sektorių ir tinkamų išlaidų tipą (mln. Eur)

Svarbu pastebėti ir įmonių gavusiųjų paramą išskirtines raidos tendencijas. Iš visų paramą gavusiųjų įmonių 27 įmonės 2018 m. neturėjo (ar buvo nedeklaravę pardavimo pajamų, vis gi 2023 m. šių įmonių pardavimo pajamos kartu sudarė 424,8 mln. Eur. Kitas įdomus momentas, kad 2018 m. 26 įmonės neturėjo darbuotojų, o 2023 m. šių įmonių darbuotojų skaičius jau sudarė daugiau kaip 4,4 tūkst. asmenų. Apibendrinimui galime pažvelgti į burbulinį grafiką (pav. 8), kuriame matyti, kad absoliuti dauguma įmonių, priemonės dalyvių didino pardavimo pajamas ir darbuotojų skaičių vertinimo laikotarpiu 2018-2023 m.

pav. 8. Įmonių pardavimų raida 2018-2023 m. (apskritimo dydis – darbuotojų skaičius)

II SKYRIUS

METODIKA

2.1. Tyrimo objektas, ankstesni priemonės vertinimai

Šio tyrimo objektas – TUI invest LT+ priemonės įgyvendinimo poveikis. Pagrindinis priemonės tikslas – TUI skatinimas ir pritraukimas mažinant jų sukuriamus kaštus investuotojams. Detaliau priemonės veikimo principas aprašytas pirmame skyriuje. Tyrimu siekiama palyginti priemonės kaštus ir priemonės rezultatus – projektų sukurtą galimą naudą per įvairius mikro ir makro lygmens rodiklius.

Svarbu pastebėti – Valstybės kontrolė [1] ir BGI consulting, UAB [2] anksčiau yra atlikę šios priemonės vertinimą atitinkamai 2017 ir 2024 m.

Valstybės kontrolės atlikto priemonės vertinimo (audito) tikslas buvo įvertinti: ar valstybė aiškiai formuluoja savo strateginius tikslus, o valstybės institucijų ir įstaigų veiksmai yra efektyvūs, nuoseklūs ir rezultatyvūs pritraukiant tiesiogines užsienio investicijas. Pagrindiniai audito klausimai buvo - valstybės teisinės aplinkos orientacija į sėkmingą TUI pritraukimą; valstybės institucijų ir savivaldybių taikomos TUI pritraukimo priemonės valdomos ir naudojamos efektyviai ir rezultatyviai.

BGI consulting vertinimas atliktas siekiant identifikuoti sutaupymų potencialą, atsižvelgiant į esamą situaciją ir lėšų planavimo problematiką. Analizė atlikta lėšų planavimo aspektu: įvertinus lėšų poreikio pagrįstumą planavimo prielaidas,

2022-2023 m. faktinius vykdymo duomenis, nuokrypių nuo planinių duomenų priežastis. Kita analizės dalis atlikta lėšų panaudojimo aspektu: buvo vertinamas siekiamų rezultatų ir stebėsenos rodiklių nustatymas (rodiklių kokybė, tinkamumas, rezultato vertinimo pagrindumas), faktinis rezultatų pasiekimas, išteklių panaudojimas, galimi efektyvumo rezervai.

Pažymėtina, kad priemonės ekonominis poveikis (nauda) nebuvo vertinta minėtų auditų apimtyje.

2.2. Tyrimo duomenys ir tyrimo metodikos apžvalga

Tiesioginių užsienio investicijų poveikis, jų ryšį su valstybės raidos rodikliais mokslinėje literatūroje vertinamas ir tyrinėjamas įvairiais aspektais. Mokslas analizuoja užsienio kapitalo pritraukimo į šalį galimybes ir šio kapitalo naudą šalies ūkiui. Tyrėjai TUI įtaką šalies ūkiui dažniausiai vertina statistiniais metodais, naudoja koreliacinę bei regresinę analizę. Tiesinės regresijos modelis yra vienas iš populiariausių vertinant TUI poveikį įvairiais aspektais. Siekdami įvertinti valstybės ekonomiką, dažniausiai nagrinėjami tam tikri rodikliai, jų pokyčiai, ieškoma ryšio su kitais susijusiais ekonominiais reiškiniiais ir procesais. Mokslinėje literatūroje dažniausiai siūloma nagrinėti poveikį per tokius rodiklius, kaip BVP ir BVP vienam gyventojui, eksportas, vidutinis darbo užmokestis, nedarbo lygis valstybėje, infliacija, vis dažniau atsižvelgiama ir į tarptautiškumą atskleidžiančius rodiklius, tokius kaip išplaukiančios ir įplaukiančios TUI, einamosios sąskaitos deficitas, ekonomikos atvirumo laipsnis, vertinamos tarptautinės prekybos apimtys ir kt.

Kai kurių tyrėjų nuomone, bandant įvertinti TUI įtaką šalies ekonomikos augimui, reikėtų ieškoti kiekybinio BVP ir TUI struktūros ryšio. Pagal TUI struktūrą galime spręsti, į kurias ūkio šakas tiesioginiai užsienio investuotojai labiau linkę nukreipti savo finansinius išteklius. Tai įvertinę žinosime, kokios ūkio šakos ir kokią įtaką turi šalies ekonomikos augimui. Todėl siūloma ieškoti BVP ir TUI procentinio ryšio. Kiekybinis TUI efektyvumo įvertinimas gali būti atliekamas skaičiuojant koreliacijos koeficientą. Didelis dėmesys TUI yra skiriamas regioninės politikos gairėse. Todėl vertinant poveikį nepakankamai išsivysčiusiems regionams, kurių plėtrą būtina gerinti, minėtų ekonominės raidos rodiklių vertinimas atliekamas naudojant ir šių regionų pjūvį.

Metodai, kuriuos taiko dauguma mokslininkų, dažniausiai skiriasi pasirenkamais kintamaisiais, vertinimo metodika, ar tiesiog ryšio objektais priklausomai nuo to, ką siekiama patikrinti ar iširti. Metodų pasirinkimas dažniausiai priklauso nuo galimybių ir tyrimo tikslo konkrečiam tyrimui atlikti (duomenų prieinamumas, tyrimo atlikimo kaštai, laiko sąnaudos ir kt.).

Būtina pastebėti, kad paprastai šiuo metu politinių intervencijų (paramos priemonių) poveikio vertinimui naudojamas kontrafaktinis (angl. *counterfactual*) poveikio vertinimo metodas, kai intervenciją patyrusiems subjektams parenkami jų statistiniai dvyniai tik nepatyrę intervencijos poveikio subjektai –

suformuojamos tikslinė ir kontrolinė grupės. Šios grupės formuojamos apskaičiuojant grupių atskirų subjektų statistinius panašumo įverčius (angl. *propensity score*). Vėliau intervencijos poveikis paprastai vertinamas pasitelkiant raidos pokyčių skirtumų (angl. *difference in differences*) regresiją ar kitus metodus. Šio tyrimo atveju nėra galimybės taikyti kontrafaktinį poveikio vertinimo metodą, kadangi dėl duomenų nebuvimo nėra galimybės patikimai rasti užsienio investuotojų įmones Lietuvoje, kurios investavo be nagrinėjamos intervencijos pagalbos. Taip pat nėra galimybės šiuo metu įvertinti, kokia būtų vertinamų įmonių raida be paramos. Pastebėtina ir tai, kad neįmanoma įvertinti ar be šios intervencijos vertinamos įmonės būtų investavę Lietuvoje ar ne. Toks vertinimas neįmanomas dėl mikro lygmens (įmonių) duomenų pasaulinės imties nebuvimo. Be to, tokiu atveju jis išeitų iš šio tyrimo aprėpčių, kadangi būtų vertinama atskirų valstybių užsienio investicijų politika, nebe priemonė. Atkreiptinas dėmesys, kad patikimos kontrolinės grupės formavimo galimybę apriboja ir vertinamos įmonės dėl savo neįprasto dydžio ir poveikio Lietuvos ekonomikai. Dažnų įmonių atveju artimo dydžio įmonių Lietuvoj tiesiog nėra. Akcentuotina, kad priemonės įgyvendinimas tikėtina sukėlė ir antrinius efektus tokius kaip investicijų teisinio reguliavimo keitimą ar kt., tačiau šiame tyrime jie nėra diferencijuoti ir vertinami.

Taigi TUI invest LT+ priemonės poveikio vertinimo atveju tyrimo metodus, rodiklius ir laikotarpį apriboja turimų duomenų prieinamumas (tyrimo rodiklių duomenys pateikiami lentelė 2).

lentelė 2. Tyrimo rodikliai, jų duomenų šaltiniai ir laikotarpis

Lygmuo	Vertinimo objektas	Laikotarpis	Duomenų šaltinis	Duomenų prieiga	Rodiklis
Mikro	Įmonės gavusios paramą	2014-2025	Investuok Lietuvoje (IL)	Pateikti duomenys	Paramos suma
					Paramos gavimo data
					Paramos (tinkamų išlaidų) tipas
					Projekto vertė
					Projekto trukmė
					Paramos intensyvumas
	2018-2023	Finansinė atskaitomybė	VDA (Palantir)	Pardavimo pajamos	
				Ilgalaikis turtas	
				Bendrasis pelnas (nuostolis)	
				Grynasis pelnas (nuostolis)	
				Vidutinis darbo užmokestis (VDU)	
				Apdraustųjų (darbuotojų) skaičius	
2018-2024	Sodra	VDA (Palantir)	Darbo užmokesčio fondas (DUF)		
			Bendrosios investicijos į ilgalaikį materialųjį turtą (nefinansų įmonių; savivaldybėje)		
			Apyvarta (nefinansų įmonių; savivaldybėje)		
			Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių; savivaldybėje)		
			Tiesioginės užsienio investicijos laikotarpio pabaigoje (savivaldybė)		
			Išlaidoms darbuotojų algoms ir atlyginimui pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių; be darbdavio socialinio draudimo įmokų)		
Makro	Savivaldybės, kuriose veiklą vykdo paramą gavusios įmonės	2012-2023	Oficialioji statistika	VDA (OSP)	Darbuotojų (samdomų) skaičiui pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių)

Tyrimas skirstomas į dvi dalis (etapus):

1) Poveikio paramos subjektams (mikro lygmuo) - vertinamas paramos poveikis ją gavusioms įmonėms, jų raidos pokyčiai. Poveikiui vertinti naudojami mikro lygmens rodikliai: įmonių skaičius, paramos suma, tinkamos išlaidos, ekonominiai sektoriai, veiklos vykdymo vieta, darbuotojų skaičius, vidutinis darbo užmokestis, pardavimo pajamos, pelnas prieš mokesčius, grynas pelnas ir kt. Šie rodikliai ir jų pokytis vertinami įvairiais pjūviais bei laiko momentais.

2) Teritorinių efektų aspektu (savivaldybių makro lygmuo) – analizuojamas paramos poveikis makro lygmens rodikliams pagal vietovę. Rodikliai: ne finansų įmonių apyvarta, bendrosios įmonių investicijos į ilgalaikį materialinį turtą, išlaidos darbuotojų atlyginimams, tiesioginės užsienio investicijos, tiesioginės užsienio investicijos vienam gyventojui, materialinės investicijos vienam gyventojui, paramos suma vienam gyventojui ir kt. Šioje tyrimo dalyje paramos poveikis įvertinamas tiesinės regresijos metodu konkreitiems rodikliams sukuriant hipotetinį alternatyvų raidos scenarijų jeigu parama nebūtų skirta.

Tyrimo metodai naudojami TUI poveikio įvertinimui:

- 1 dalyje – bendrieji moksliniai matematiniai metodai, palyginamoji analizė [3];
- 2 dalyje – sąlyginis kontrafaktinis įvertinimas: rezultatų palyginimas prieš ir po intervencijos (angl. *counterfeit counterfactual*) tai yra, kas būtų nutikę, jei programa nebūtų buvusi įgyvendinta. „sąlyginis“ čia reiškia, kad naudojamas metodas nėra tikrasis kontrafaktinis palyginimas [4]. Metodas naudojamas papildant jį nutrauktų laiko eilučių dizainu (angl. *interrupted time-series design*) [5]; taip pat koreliacinė analizė, regresinė analizė, Simpsono taisyklė [6] - kaip matematiniai-statistiniai įrankiai metodo apimtyje.

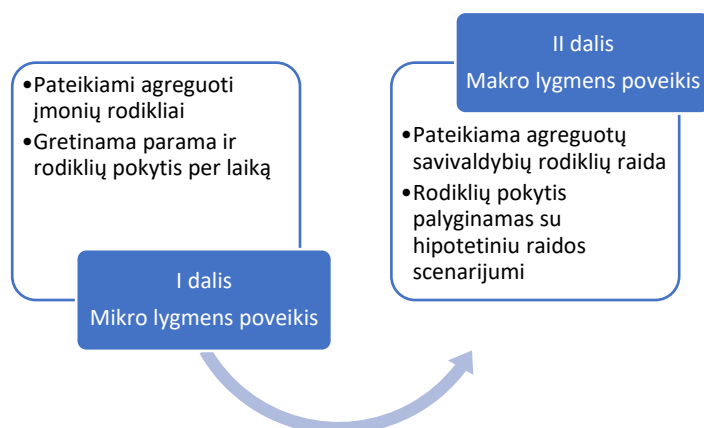
Tyrimo pagrindinės prielaidos:

- Priemonė daro poveikį intervenciją patyrusių įmonių ekonominei raidai.
- Intervenciją patyrusios įmonės daro įtaką savivaldybių, kuriose vykdo veiklą, ekonominei raidai.
- Kitų veiksmų ekonominis poveikis iki ir po intervencijos yra vienodas.
- Daroma prielaida, kad be paramos subsidijos įmonė į Lietuvą būtų neatėjusi.

Tyrimo apribojimai:

- Intervencija vertinama tik Lietuvoje ir nėra lyginamos kitų valstybių taikomos TUI pritraukimo politikos ar jų priemonių rinkiniai.
- Vertinamos tik intervenciją patyrusios įmonės ir savivaldybės, kuriose šios įmonės vykdo veiklą.

Intervencijos rezultatų įvertinimo etapo loginė schema pateikiama pav. 9.

III SKYRIUS VERTINIMO REZULTATAI

1 dalis. Priemonės poveikio vertinimas paramą gavusių įmonių raidai

Pradedant vertinti paramą gavusiųjų įmonių raidą svarbu pastebėti, kad nepakanka duomenų pagrįsti alternatyvias prielaidas bei įvertinti alternatyvaus scenarijaus – įmonių raidos be paramos. Taip yra todėl, kad neįmanoma patikimai nustatyti ar vertinimo apimties įmonės būtų investavę Lietuvoje be paramos arba kaip jų investavimo apimtys ir dinamika būtų pasikeitusios laike nesant paramai. Be kita ko neįmanoma statistiškai patikimai suformuoti palyginamosios grupės iš Lietuvoje veikiančių tokių pačių įmonių tik nepatyrusių intervencijos poveikio (kontrafaktinio scenarijaus) dėl į vertinimo apimtį patenkančių įmonių išskirtinumo. Pvz. UAB „Thermo Fisher Scientific“ pardavimo pajamos 2022 m. yra apie 1,5 mlrd. EUR ir tai sudaro 75 proc. visų Lietuvos įmonių pardavimo pajamų tais metais, veikiančių Kitų cheminių medžiagų gamybos ekonomikos sektoriuje (EVRK 2059).

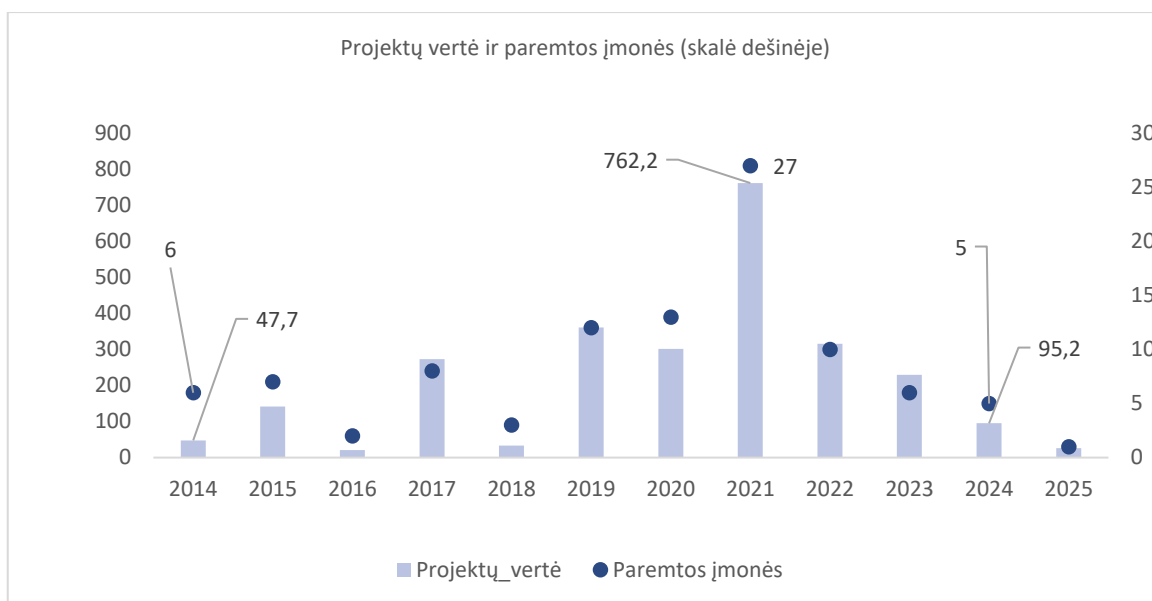
Dėl minėtų aspektų šiame skyriuje nenaudojami ekonometriniai metodai, o tik apžvelgiamos paramą gavusių įmonių raidos tendencijos naudojant tokius rodiklius kaip įmonių skaičius, paramos suma, tinkamos išlaidos, ekonominiai sektoriai, veiklos vykdymo vieta, darbuotojų skaičius, vidutinis darbo užmokestis, pardavimo pajamos, pelnas prieš mokesčius, grynas pelnas ir kt. Šie rodikliai ir jų pokytis aptariami įvairiais pjūviais bei laiko momentais. Naudojami 2018-2023 m. laikotarpio duomenys - naujausi tyrimo metu prieinami duomenys.

Siekiant įvertinti paramą gavusių įmonių raidą ji sugretinama su paramos apimčių raida. Paramos apimčių teikimo laiko skale ir įmonių rodiklių raidos tuo pačiu laiko momentu. Čia svarbu pažymėti, kad dalis rodiklių atvaizduojami taip kaip jie realizuojasi konkrečiu laiko momentu (ilgalaikis turtas, apdraustųjų

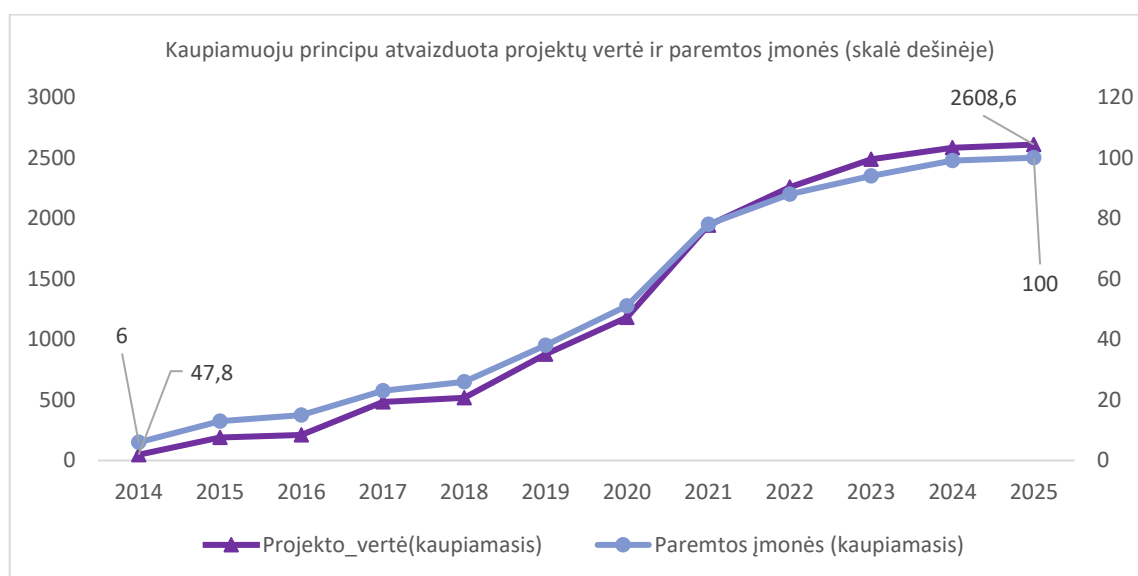
skaičius (įmonių darbuotojai)), kitus rodiklius prasminga vertinti kaupiamuoju principu, kadangi taip jie tiksliau atspindi skirtos paramos ir sukurtos vertės santykį per laiko tarpą (bendri, agreguoti paramą gavusių įmonių rodikliai: Priedas 1).

Iš paveikslo pav. 10 galime matyti, kad paramos apimtys ir paremtų projektų vertės ženkliai skyrėsi atskirais metais. Nors vertinant kaupiamuoju principu (pav. 11) matome projektų vertę didėjo proporcingai paremtų įmonių skaičiui. Projekto vidutinė vertė, vertinant kaupiamuoju principu išaugo nuo 7,9 mln. Eur 2014 m. iki 26,5 mln. Eur 2023 m. (didžiausia). Laikotarpiu nuo 2019 m. iki 2025 m. keitėsi 23,1-26,5 mln. Eur ribose.

pav. 10. Projektų vertė ir paremtos įmonės (mln. Eur)

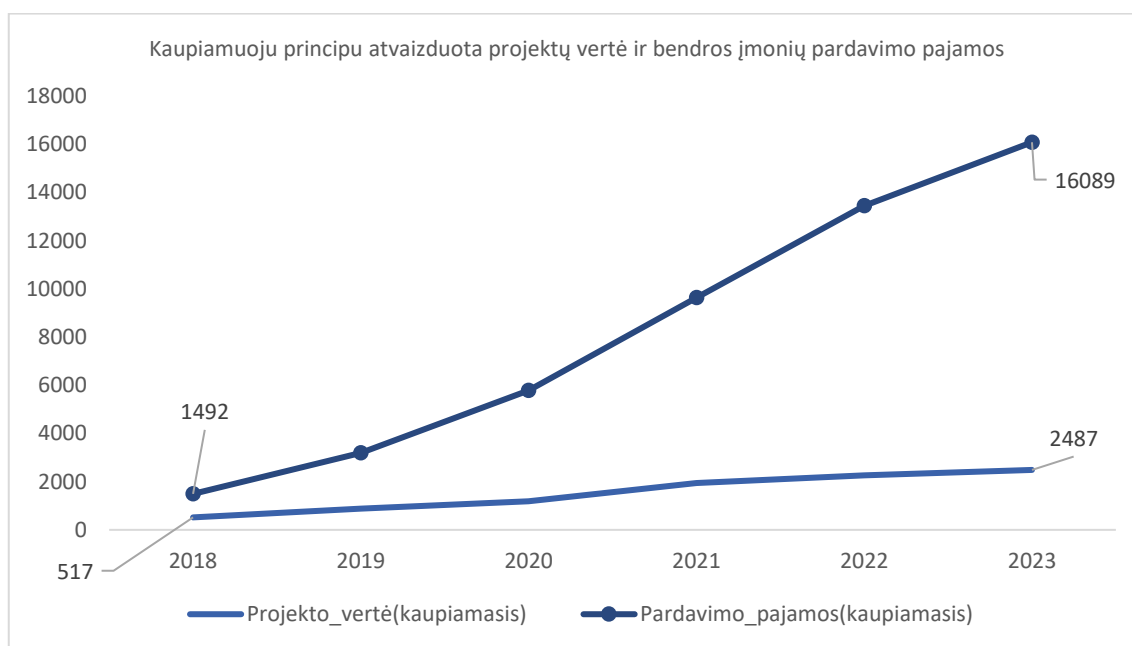
pav. 11. Projektų vertė ir paremtos įmonės (kaupiamuoju principu; mln. Eur)

Apžvelgiant projektų vertės ir paremtų įmonių pardavimų pajamų apimtį (pav. 12) reikia pastebėti, kad pardavimų pajamų apimtys kito ženkliai sparčiau nei

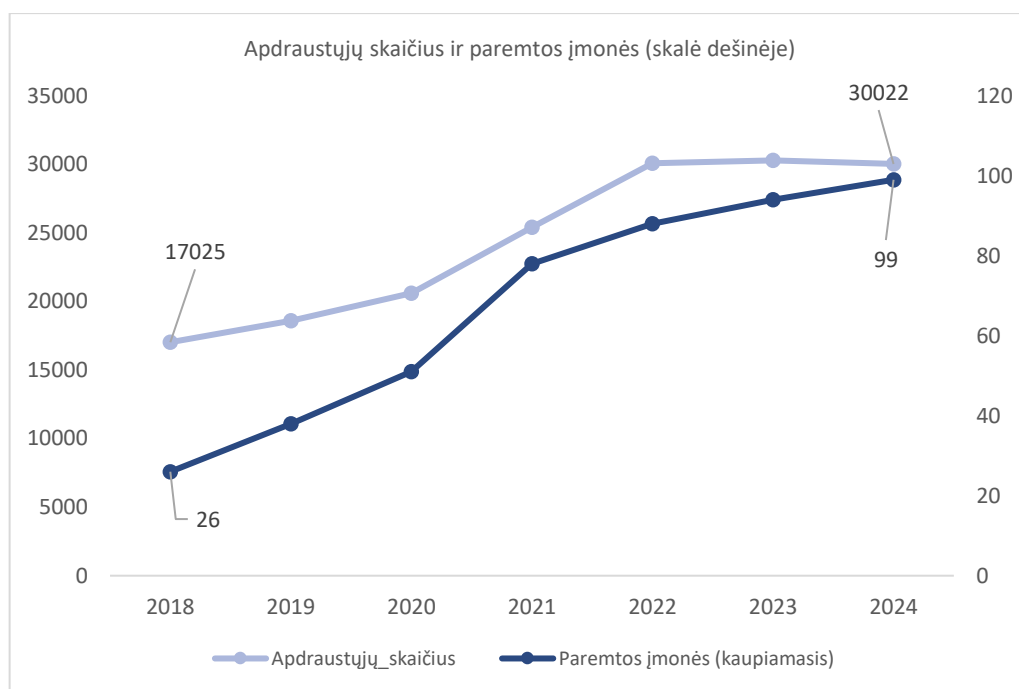
projektų vertės. 2018 m. pardavimų pajamų ir projektų vertės santykis buvo 2,9 karto ir nuolat augo iki 6,2 karto 2023 m. Vidutinis projektų vertės ir pardavimo pajamų santykis 2018-2023 m. laikotarpiu buvo 4,8 karto. Pardavimų sukaupta vertė augo nuo 1,5 mlrd. Eur 2018 m. iki 16,1 mlrd. Eur 2023 m. t. y. 10,7 karto per visą laikotarpį.

pav. 12. Projektų vertė ir pardavimo pajamos (kaupiamuoju principu; mln. Eur)

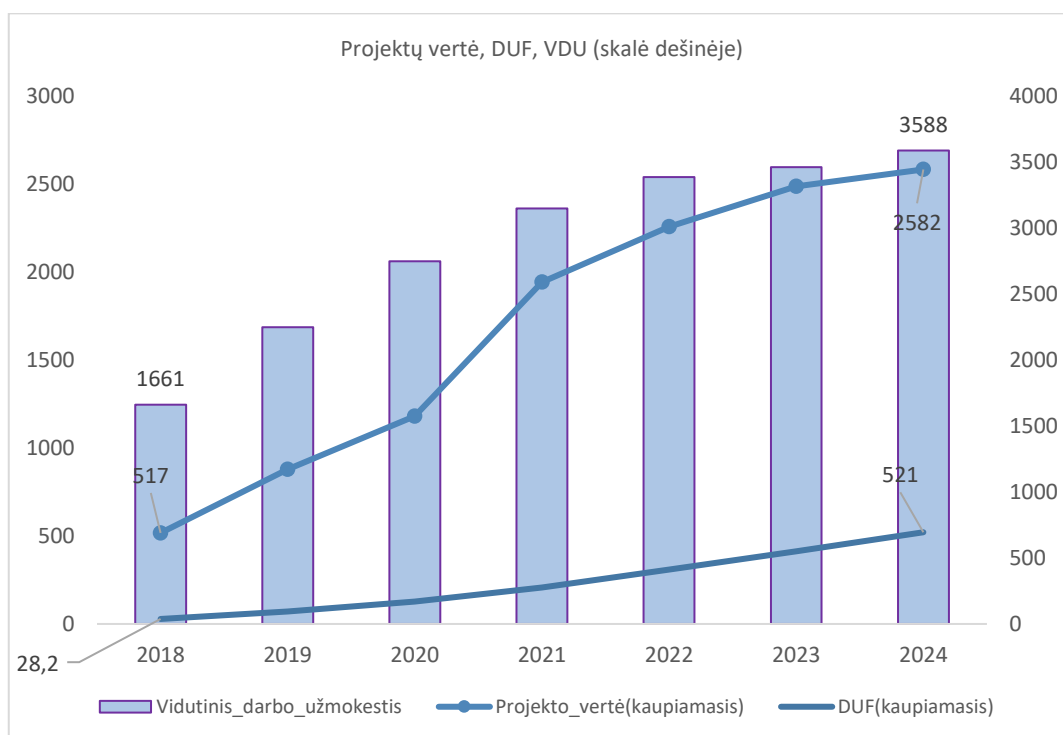
Vertindami apdraustųjų asmenų (darbuotojų) skaičiaus dinamiką ir paremtų įmonių skaičiaus pokytį 2018-2024 m. laikotarpiu (pav. 13) galime matyti, kad nors bendras apdraustųjų skaičius nuo 2018 m. nuolat augo nuo 17 tūkst. asm. iki 30 tūkst. asm. 2022 m. ir vėliau nesikeitė. Vertinat darbuotojų tenkančių vienai įmonei rodiklio raidą - vidutiniškai vienai įmonei teko 655 darbuotojai 2018 m. Vėliau visą laikotarpį šis santykis nuolat mažėjo ir 2024 m. vienai įmonei vidutiniškai teko 303 darbuotojai.

pav. 13. Projektų skaičius ir įmonių darbuotojai

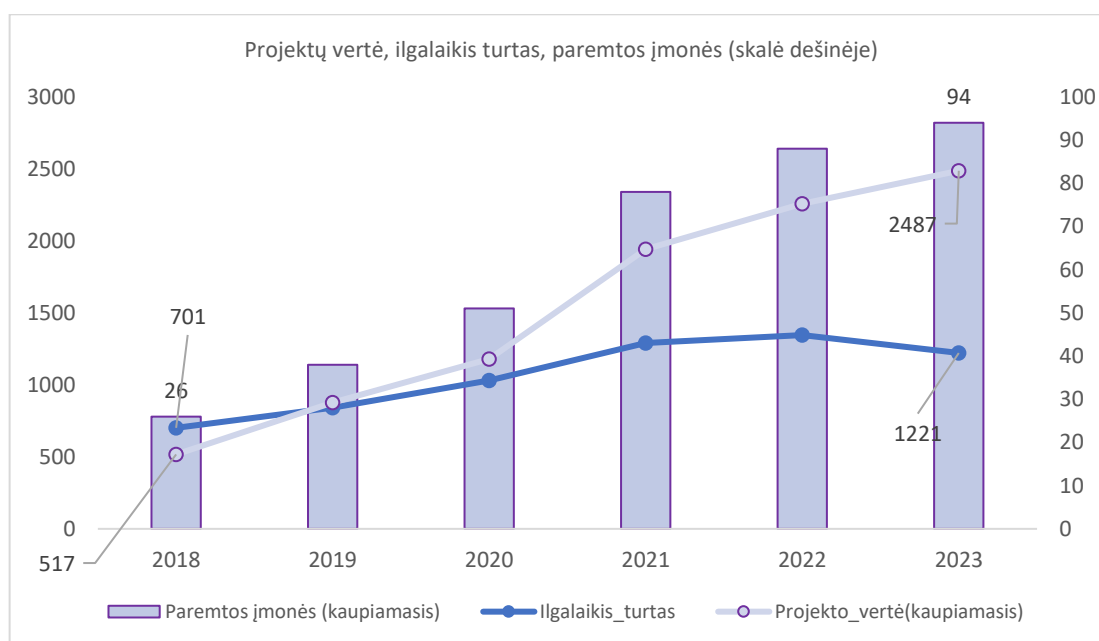
Stebėdami Projektų vertės, darbo užmokesčio fondo (DUF) ir vidutinio darbo užmokesčio (VDU; bruto) raidą (pav. 14) matome skirtingą situaciją nei su darbuotojų skaičiaus raida. Vidutinis darbo užmokestis laikotarpiu išaugo daugiau negu dvigubai nuo 1,7 tūkst. Eur iki 3,6 tūkst. Eur. Laikotarpiu taip pat keturgubai augo ir DUF santykis su projektų verte nuo 0,05 - 2018 m. iki 0,2 - 2023 m.

pav. 14. Projektų vertė, darbo užmokesčio fondas (DUF; kaupiamuoju principu; mln. Eur) ir vidutinis darbo užmokestis (VDU)

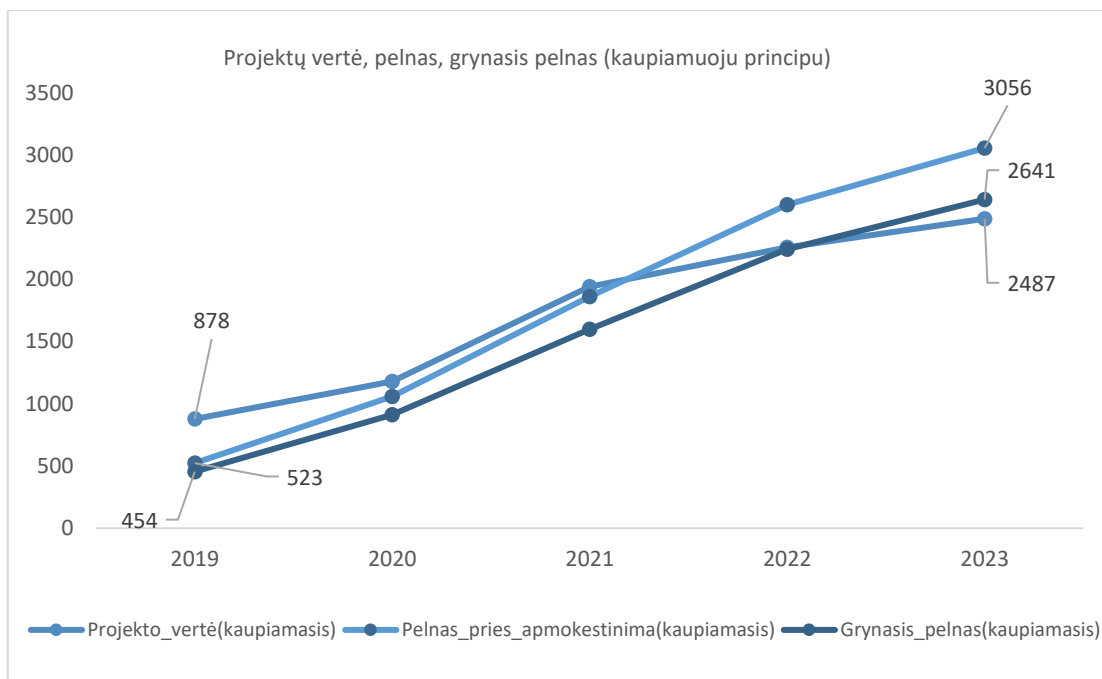
Vertindami projektų vertės, įmonių skaičiaus ir ilgalaikio turto rodiklių ir jų santykių raidą (pav. 15) galime matyti, kad laikotarpiu ilgalaikio turto vertė augo nuo 0,7 mlrd. Eur 2018 m. iki 1,2 mlrd. Eur 2022 ir vėlesniais metais. Vienai paremtai įmonei tenkantis ilgalaikis turtas nuolat mažėjo nuo 27 mln. Eur 2018 m. iki 13 mln. Eur 2023 m., taip pat mažėjo ir ilgalaikio turto ir projektų vertės santykis nuo 1,4 – 2018 m. iki 0,5 – 2023 m. Tai gali būti paaiškinama tuo, kad per laikotarpį parama kapitalo investicijoms mažėjo, tačiau augo parama įmonių darbo užmokesčiui.

pav. 15. Projektų vertė, paremtos įmonės (kaupiamuoju principu) ir ilgalaikis turtas (mln. Eur)

Žvelgdami į projektų vertės, įmonių pelno ir grynojo pelno rodiklių ir jų santykių raidą (pav. 16) galime matyti, kad laikotarpiu sukauptas įmonių pelnas augo nuo 0,52 mlrd. Eur, sukauptas grynasis pelnas nuo 0,45 mlrd. Eur 2018 m. iki atitinkamai 3,0 mlrd. Eur ir 2,6 mlrd. Eur 2023 metais. Pelno ir grynojo pelno bei projektų vertės santykis atitinkamai nuo 0,5 ir 0,4 – 2018 m. iki 1,2 ir 1,0 – 2023 m. atitinkamai.

pav. 16. Projektų vertė, įmonių pelnas ir grynasis pelnas (kaupiamuoju principu, mln. Eur)

Siekiant įvertinti naudą per įmonių sukurtą vertę Lietuvos ekonomikai (pav. 17) daroma prielaida, kad sukauptoji laikotarpio nauda yra lygi sukauptų įmonių pardavimo pajamų skirtumui tarp sukauptojo grynojo pelno (naudos įmonių akcininkams) bei projektų vertės (valstybės ir akcininkų investuotos sumos).

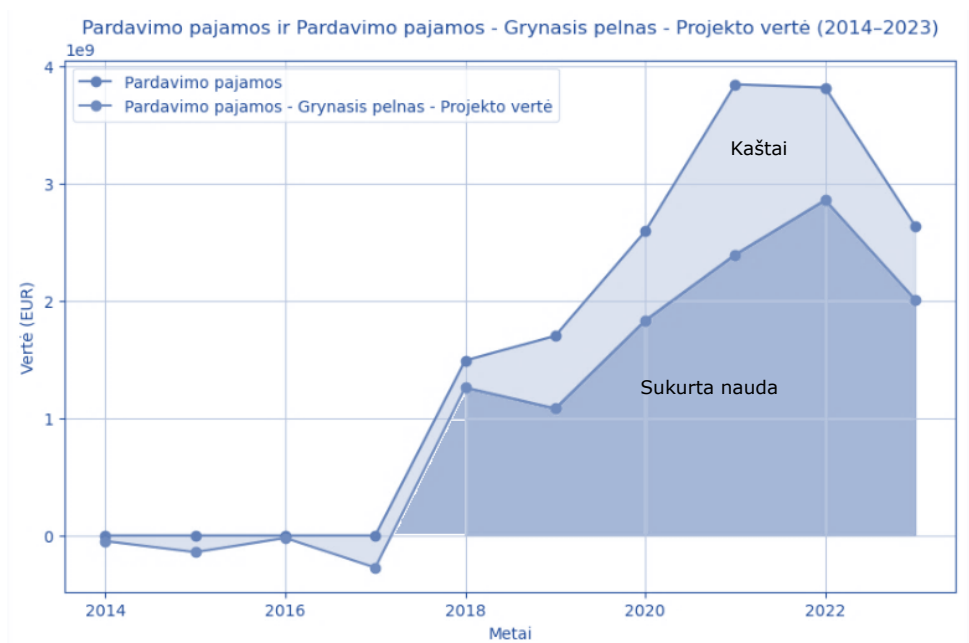
Remiantis šia prielaida apskaičiuoti plotai po kiekviena iš minėtų rodiklių kreive laikotarpiu nuo 2018 iki 2023 metų (naudojant Simpsono taisyklę):

- Projektų vertė: $\approx 2,6$ mlrd. Eur.
- Pardavimo pajamos: $\approx 14,7$ mlrd. Eur.
- Grynasis pelnas: $\approx 2,4$ mlrd. Eur.
- Pardavimo pajamos - Grynasis pelnas - Projekto vertė: $\approx 9,6$ mlrd. Eur.

Apibendrinant galima teigti, kad per laikotarpį nuo 2018 iki 2023 metų įmonių sukurta nauda yra – 9,6 mlrd. Eur, patirti kaštai – 5,0 mlrd. Eur. Kitaip tariant nauda beveik dvigubai viršija kaštus tuo pačiu laikotarpiu.

Jeigu vertintume priemonės paramos kontekste (kai vidutinis FAS intensyvumas 15 proc.) tai 0,37 mlrd. Eur paskatino – 9,6 mlrd. Eur naudos generavimą per visą vertinimo laikotarpį, t.y. 1 Eur paramos sugeneravo apie 26 Eur naudos.

pav. 17. Paramą gavusių įmonių sukurta nauda Lietuvai 2018-2023 m.

2 dalis. Investicijų poveikio vertinimas paramą gavusių įmonių savivaldybių raidai

2.1. dalis. Atskirų savivaldybių raidos rodiklių apžvalga

Prieduose pateikiami tyrimo apimtyje naudojami statistiniai duomenys apie Lietuvos savivaldybes 2012-2023 metų laikotarpiu. Tačiau plačiau analizuojami Valstybės duomenų agentūros Oficialiosios statistikos portale prieinami pagrindiniai ekonominiai savivaldybių rodikliai atskleidžia skirtingą šalies regionų ekonomikos dinamiką ir plėtros tendencijas.

Šis poveikio vertinimas apima tokius pagrindinius savivaldybių verslo struktūros ir ekonominius rodiklius kaip apyvarta, darbuotojų atlyginimai, darbuotojų skaičius, investicijos į ilgalaikį materialųjį turtą, pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis, tiesioginės užsienio investicijos, projektų vertė.

Tyrimo apimtyje svarbu pastebėti, kad poveikio įvertinimo iššūkiu tampa tai, jog savivaldybės ir jų rodiklių raida labai heterogeniška, nesvarbu ar paramos priemonę įgyvendino toje konkrečioje savivaldybėje veikiančios įmonės ar ne.

Pavyzdžiui, paramos negavusioje, Elektrėnų savivaldybėje 2023 metais įmonių apyvarta siekė 1 076 mln. Eur, darbuotojų atlyginimai 164 mln. Eur, dirbo 8,6 tūkst. darbuotojų, investicijos į ilgalaikį turtą sudarė 84 mln. Eur, pridėtinė vertė siekė 364 mln. Eur.

Vilniaus miesto savivaldybėje, kuri gavo didžiąją dalį paramos apimčių vertinamu laikotarpiu, 2023 metais apyvarta siekė 59 845 mln. Eur, darbuotojų atlyginimai 8 772 mln. Eur, dirbo 353,5 tūkst. darbuotojų, investicijos sudarė 4 537 mln. Eur, pridėtinė vertė 16 263 mln. Eur.

Kauno miesto savivaldybėje – penktoje pagal paramos apimčių dydį savivaldybėje vertinamu laikotarpiu 2023 metais įmonių apyvarta siekė 21 853 mln. Eur, darbuotojų atlyginimai 3 138 mln. Eur, dirbo 147,9 tūkst. darbuotojų, investicijos sudarė 1 213 mln. Eur, pridėtinė vertė 5 454 mln. Eur.

Taigi lyginant mažąsias ir didžiąsias, netgi lyginant didžiąsias Lietuvos savivaldybes tarpusavyje, pastebimi rodiklių raidos skirtumai kartais.

Vis dėl to analizuojant bendrąsias tendencijas, pastebimas nuoseklus ekonominis augimas daugelyje Lietuvos savivaldybių. Didėjanti apyvarta ir pridėtinė vertė rodo ekonomikos plėtrą. Augančios investicijos į ilgalaikį materialųjį turtą atskleidžia didėjantį kapitalo įdėjimą į infrastruktūrą ir kitas ilgalaikio turto kategorijas. Nuosekliai didėjantis darbuotojų skaičius ir atlyginimai liudija teigiamas užimtumo ir pajamų tendencijas. Tuo tarpu augančios tiesioginės užsienio investicijos rodo didėjantį užsienio investuotojų pasitikėjimą Lietuvos ekonomika ir jos perspektyvomis.

Visgi nepaisant didelio savivaldybių raidos tendencijų skirtumo ir ieškant rodiklių, atspindinčių pastarųjų raidą ir galinčių pasitarnauti priemonės efektų vertinimui, geras pavyzdys analizuojamas rodiklių projektų vertės ir bendrųjų investicijų ryšys įvairiose Lietuvos savivaldybėse. Šie du rodikliai yra svarbūs, nes jie rodo, kaip priemonė veikia investicijas į ilgalaikį turtą.

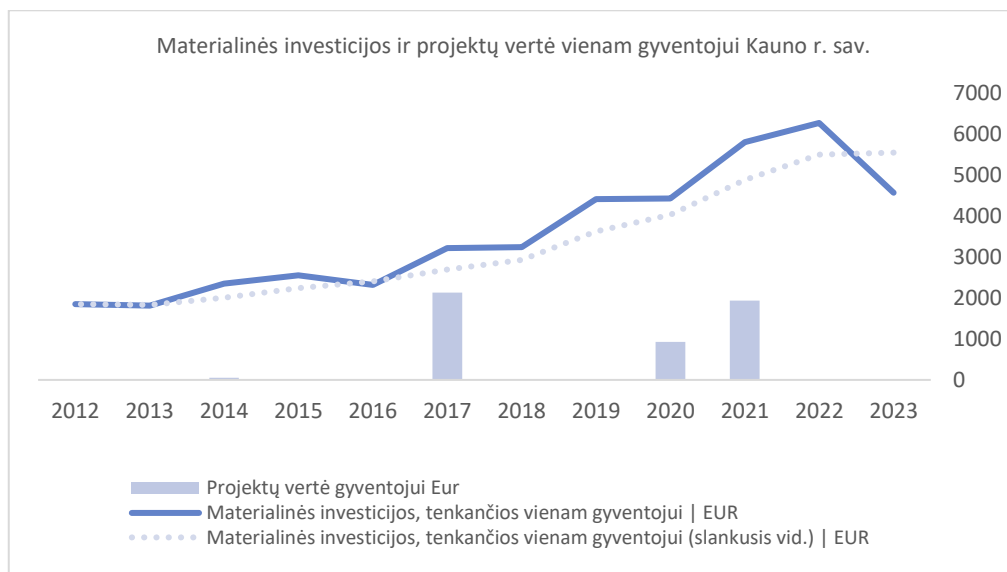
Pavyzdžiui, Kauno rajono savivaldybėje 2021 metais projektų vertė sudarė 6 043 tūkst. Eur, o bendrosios investicijos 34 506 tūkst. Eur, 2022 metais projektų vertė buvo 7 115 tūkst. Eur, bendrosios investicijos 36 729 tūkst. Eur, 2023 metais projektų vertė siekė 8 187 tūkst. Eur, bendrosios investicijos 40 211 tūkst. Eur.

Kėdainių rajono savivaldybėje projektų vertė 2021 metais projektų vertė sudarė 6 226 tūkst. Eur, o bendrosios investicijos 46 147 tūkst. Eur, 2022 metais projektų vertė buvo 10 455 tūkst. Eur, bendrosios investicijos 45 955 tūkst. Eur, 2023 metais siekė 9 914 tūkst. Eur, bendrosios investicijos 45 953 tūkst. Eur.

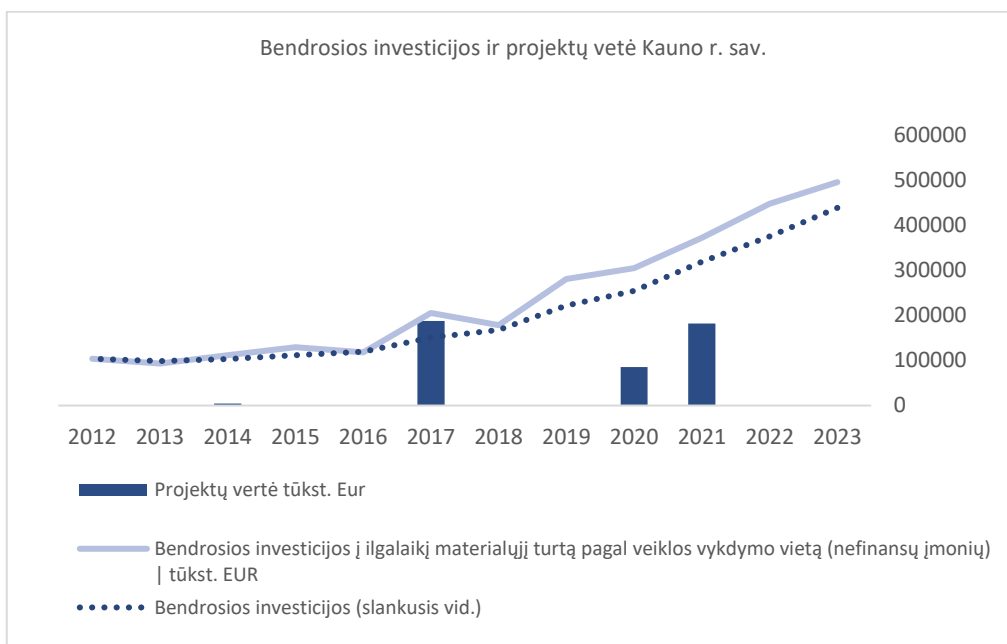
Analizuojant ryšį tarp projektų vertės ir investicijų, pastebimas nuoseklus investicijų augimas daugelyje savivaldybių, kuris koreliuoja su didėjančia projektų verte. Tai rodo, kad didesnė projektų vertė skatina didesnes investicijas į ilgalaikį turtą. Skirtingose savivaldybėse investicijų ir projektų vertės santykis gali skirtis, tai priklauso nuo įvairių veiksnių, tačiau nagrinėjant šį ir kitus rodiklius daroma prielaida, kad iki intervencijos ir po jos kiti, nestebimi veiksniai, veikia vienodai.

Svarbu pastebėti, kad vertinant projektų vertę atskirose savivaldybėse bei jos ryšį su projektų verte tenkančia vienam gyventojui taip pat bendras rodiklių raidos tendencijas, matome kad šių rodiklių tendencijos (dėsnis) vertinimo laikotarpiu reikšmingai nesiskiria (pav. 18; pav. 19) todėl nėra tikslo detaliai analizuoti abiejų rodiklių. Tyrimo apimtyje vertinama tik savivaldybių rodiklių, rodančių bendrąją apimtį, raida ir jų ryšys su paramos apimtimis, nevertinant rodiklių gyventojui.

pav. 18. Kauno r. sav. rodiklio Materialinės investicijos gyventojui bei projektų vertės gyventojui raida

pav. 19. Kauno r. sav. rodiklio Bendrosios investicijos bei projektų vertės gyventojui raida

2.2. dalis. Priemonės poveikio vertinimo rodikliai, jų statistiniai ryšiai ir vertinimo prielaidos

Paramą gavusių savivaldybių vertinimui naudojamų rodiklių bendri agreguoti duomenys pateikiami priede (Priedas 2). Savivaldybių raida vertinama naudojant šiuos agreguotus rodiklius ir jų matavimo vienetus:

- Projektų vertė | Eur;
- Apyvarta pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) | Eur;

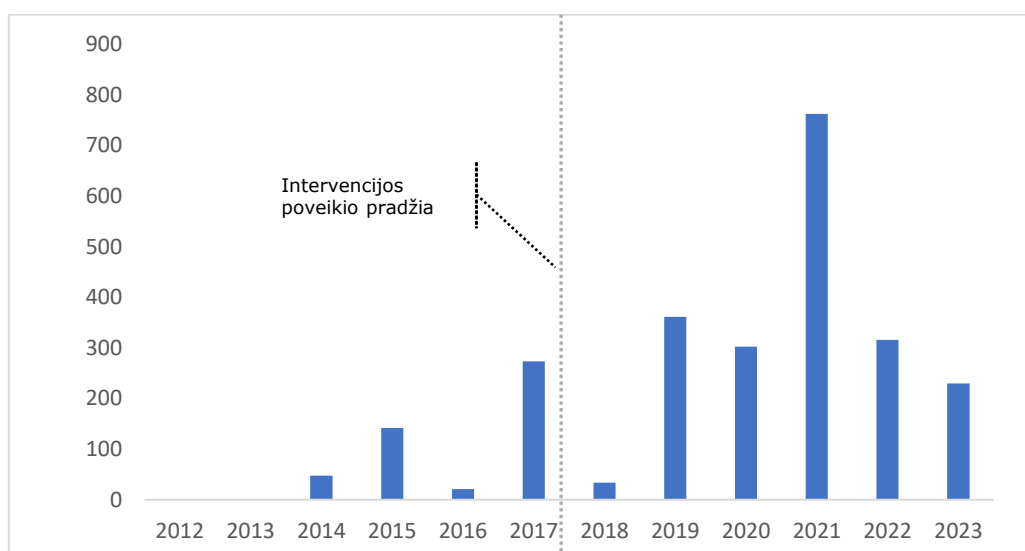
- Išlaidos darbuotojų algoms ir atlyginimui pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių; be darbdavio socialinio draudimo įmokų) | Eur;
- Darbuotojų (samdomų) skaičius pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) | asmenys;
- Bendrosios investicijos į ilgalaikį materialųjį turtą pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) | Eur;
- Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) | Eur;
- Tiesioginės užsienio investicijos laikotarpio pabaigoje | Eur.

Rodiklių duomenų šaltiniai – VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ (projektų vertė); kiti rodikliai - Valstybės duomenų agentūra.

Nors parama projektams skirta 2014-2025 m. laikotarpiu, tačiau kadangi vertinimo rodiklių duomenys prieinami iki 2023 m. poveikio vertinimo laikotarpis yra 2012 – 2023 m. (pav. 20) tai yra laikotarpis kai prieinami investicijų ir vertinimo rodiklių duomenys.

Atsižvelgiant į tai, kad 92 proc. investicijų suma projektams skirta 2017 m. ir vėliau, vidutinė projektų įgyvendinimo trukmė yra apie 3,5 metų vertinimo laikotarpis dalijamas į dvi lygias dalis. Laikoma, kad iki 2017 m. investicijos neturi poveikio rodikliams. Taip pat daroma prielaida, jog poveikis pasireiškia 2018 m. ir vėliau. Apibendrinus paramos duomenis konstatuotina, kad vidutinis paramos projektui intensyvumas yra apie 15 proc. Vertinimui naudojama bendra projekto vertė – t. y. paramos ir privačių lėšų suma naudojama projektui įgyvendinti, nurodyta projekto sutartyje.

pav. 20. Bendra projektų vertė (mln. Eur) pagal metus, pagal jų pradžios datą 2012-2023 m. laikotarpiu

Pagal turimus duomenis ir naudojamus vertinimo metodus suformuluojamos papildomos (patikslinančios) vertinimo prielaidos šiai tyrimo daliai.

Papildomos vertinimo prielaidos:

- Investicijos turi poveikį (rodikliams) pagal savivaldybes, paramą gavusių įmonių veiklos vykdymo vietoje;
- Investicijų poveikis vertinamas agregavus rodiklių duomenis pagal savivaldybes, pagal paramą gavusių įmonių veiklos vykdymo vietą;
- Laikotarpiu 2012-2017 m. investicijos neturi poveikio rodikliams, jų poveikis pasireiškia 2018-2023 m. laikotarpiu;
- Priemonės poveikis yra prognozuojamos raidos pagal 2012-2017 m. laikotarpio tendencijas (pakoreguotas pagal infliaciją, kai tikslinga pagal rodiklio prigimtį) ir faktinės raidos 2018-2023 m. skirtumas;
- Projektų vertė – viešųjų ir privačių lėšų suma skirta projektams įgyvendinti, nurodyta projekto sutartyje.

Siekiant patikrinti ar parama ir poveikio vertinimo rodikliai susiję tarpusavyje, koks jų ryšio stiprumas, apskaičiuojamos šių rodiklių Pirsono koreliacijos koeficientai ir jų statistinis patikimumas. Koreliacijos (lentelė 3) rodo, kad paramos dydis savivaldybėse ir vertinimui naudojami savivaldybių raidos rodikliai tarpusavyje patikimai statistiškai susiję⁵.

Lentelė 3. Projektų vertės bei vertinimo rodiklių koreliacijos koeficientai ir jų statistinis patikimumas

<i>Rodiklis</i>	<i>Coef.(r)</i>	<i>Sign.(p)*</i>
Apyvarta pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) tūkst. EUR	0,585498503	0.04548
Išlaidos darbuotojų algoms ir atlyginimui pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių; be darbdavio socialinio draudimo įmokų) tūkst. EUR	0,619969469	0.03152
Darbuotojų (samdomų) skaičius pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) asmenys	0,617533699	0.03239
Bendrosios investicijos į ilgalaikį materialųjį turtą pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) tūkst. EUR	0,590714566	0.04313
Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) tūkst. EUR	0,613552483	0.03385
Tiesioginės užsienio investicijos laikotarpio pabaigoje mln. EUR	0,632386174	0.02734

*- reikšminga kai <0.05

2.3. Poveikis Bendrosioms investicijoms į ilgalaikį materialųjį turtą pagal veiklos vykdymo vietą

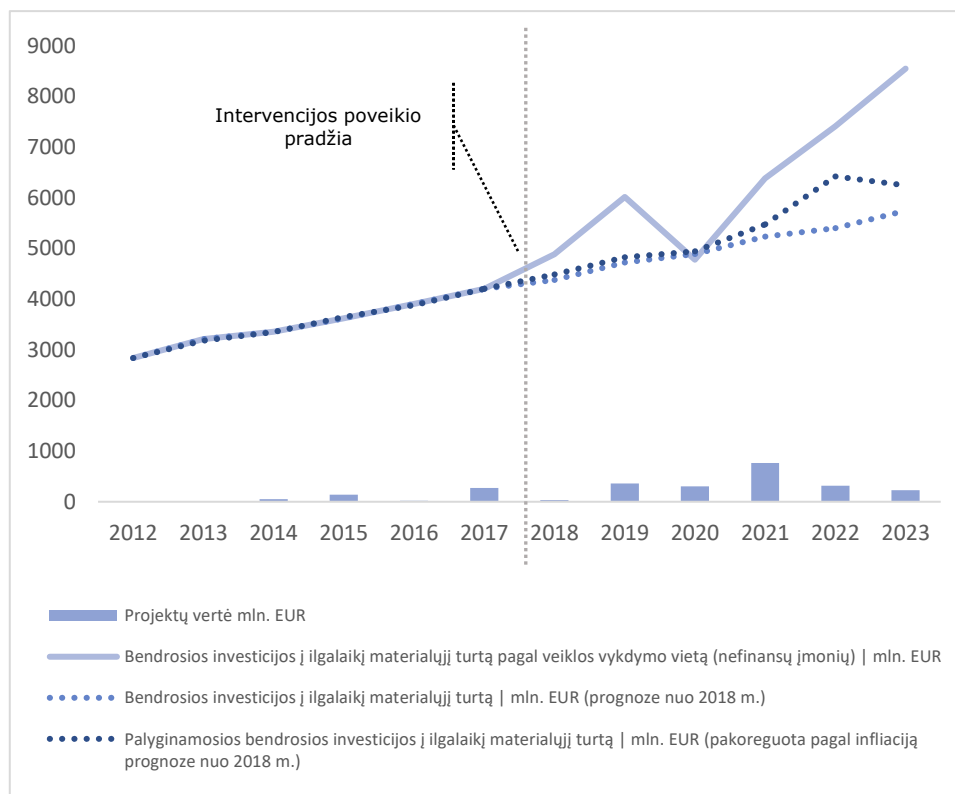
Šiame poskyryje vertinimui naudojami duomenys pateikiami priede (Priedas 3).

Siekiant įvertinti paramos poveikį Bendrosioms investicijoms į ilgalaikį materialųjį turtą atliekamas rodiklio prognozavimas pagal 2012-2017 m. laikotarpio tendencijas (pav. 21). Kadangi laikotarpiais 2012-2017 m. ir 2018-2023 m. infliacija reikšmingai skyrėsi (atitinkamai infliacijos metinis vidurkis buvo

⁵ Pastebėtina, kad vertinant pamos apimčių ir savivaldybių raidos rodiklių koreliacijas laikotarpiais t+1 ir t+2 koreliacija stiprėja (r didėja), tačiau ji tampa mažiau statistiškai patikima (mažėja p). Tikėtinos to priežastys - laiko poreikis priemonės efektams pasireikšti ir mažėjančios duomenų eilučių imtys modeliuojant prasilenkimą.

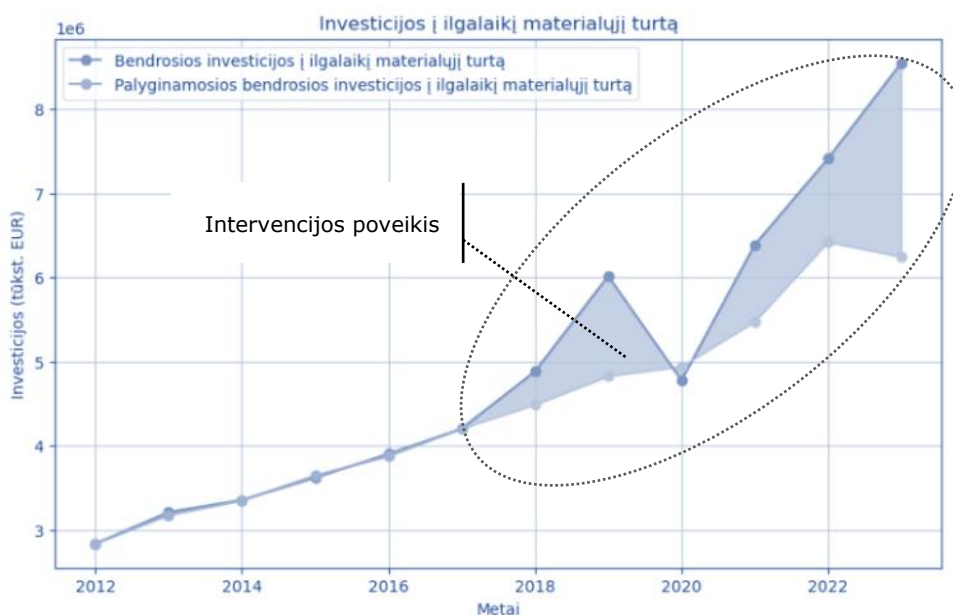
1,3 proc. ir 7,1 proc.), sumodeliuota palyginamoji prognozė pakoreguojama pagal infliaciją. Paramos priemonės poveikis yra palyginamosios ir faktinės raidos 2018-2023 m. skirtumas, apskaičiuojamas kaip plotų po kreivėmis, apskaičiuotų pagal Simpsono taisyklę, skirtumas.

pav. 21 . Faktinės ir palyginamosios bendrosios investicijos

Apskaičiavus plotus po kreivėmis, plotas po bendrųjų investicijų kreive yra 53 933 077 tūkst. Eur., plotas po palyginamųjų investicijų kreive yra 49 068 037 tūkst. Eur. Skirtumas tarp plotų po kreivėmis yra 4 865 040 tūkst. Eur (pav. 22). Pažymėtina, kad poveikio pradžioje 2018 m. bendrosios investicijos sudarė 83 proc., o pabaigoje 2023 m. 81 proc. visos Lietuvos bendrųjų investicijų.

pav. 22. Intervencijos poveikis bendrosioms investicijoms

Apibendrinant galima teigti, kad intervencijos poveikis (skirta apie 373 mln. Eur paramos) nagrinėjamu laikotarpiu:

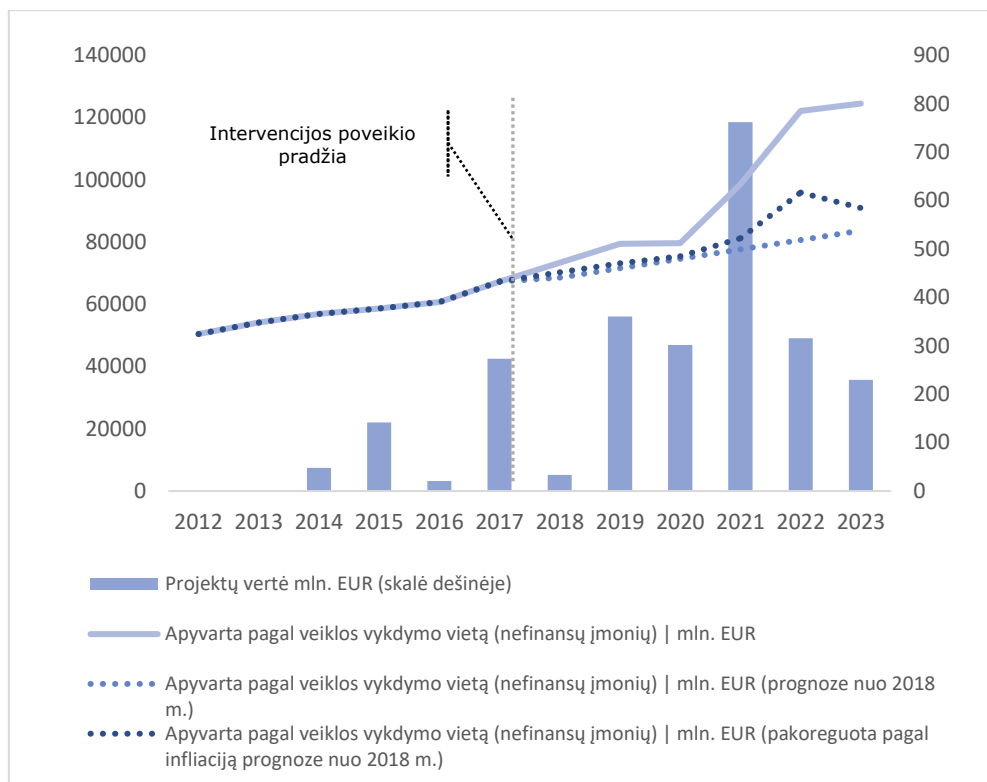
- Paskatino sukurti 2,5 mlrd. Eur projektų vertės;
- Padidinti bendrąsias investicijas 4,86 mlrd. EUR;
- 1 Eur projektų vertės didino bendrąsias investicijas 1,9 Eur arba 0,32 Eur kasmet.

2.4. Poveikis Apyvartai pagal veiklos vykdymo vietą

Šiame poskyryje vertinimui naudojami duomenys pateikiami priede (Priedas 4).

Siekiant įvertinti intervencijos poveikį Apyvartai atliekamas rodiklio prognozavimas pagal 2012-2017 m. laikotarpio tendencijas. Kadangi laikotarpiais 2012-2017 m. ir 2018-2023 m. infliacija reikšmingai skyrėsi (atitinkamai infliacijos metinis vidurkis buvo 1,3 proc. ir 7,1 proc.), apyvartos savivaldybėse sąlyginė prognozė pakoreguojama pagal infliaciją (pav. 23). Intervencijos poveikis yra palyginamosios ir faktinės raidos 2018-2023 m. skirtumas, apskaičiuojamas kaip plotų po kreivėmis skirtumas.

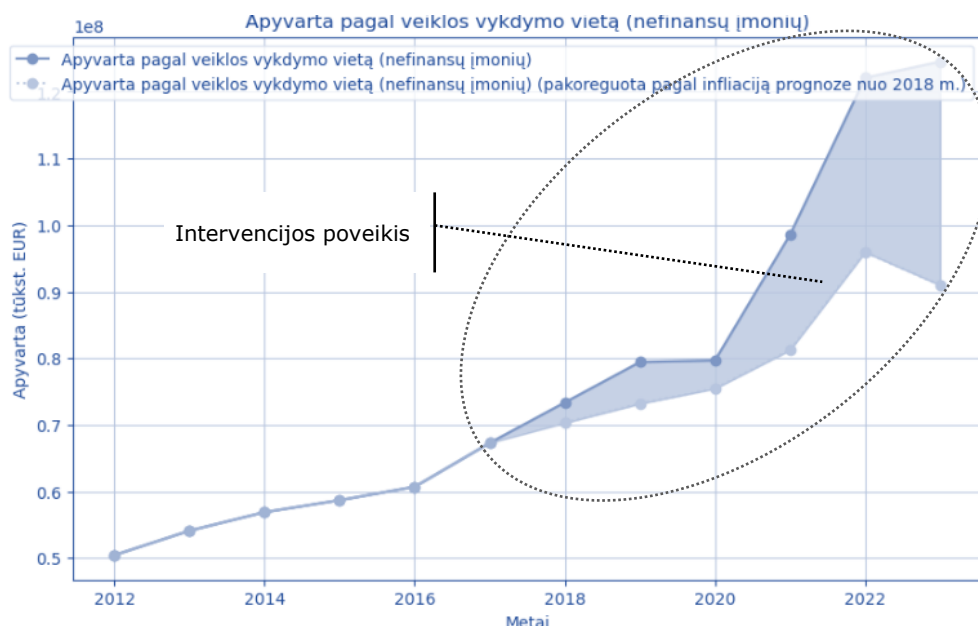
pav. 23. Faktinė ir palyginamoji apyvartos

*-Projektų vertė skalė dešinėje

Apskaičiavus plotus po kreivėmis, plotas po apyvartos kreive yra 840 619 670 tūkst. Eur. Plotas po palyginamosios apyvartos kreive yra 765 565 183 tūkst. Eur. Skirtumas tarp plotų po kreivėmis yra 75 054 487 tūkst. Eur (pav. 24). Pažymėtina, kad poveikio pradžioje 2018 m. apyvarta sudarė 77 proc., o pabaigoje 2023 m. 79 proc. visos Lietuvos apyvartos.

pav. 24. Intervencijos poveikis apyvartai

Apibendrinant galima teigti, kad nagrinėjamu laikotarpiu intervencija:

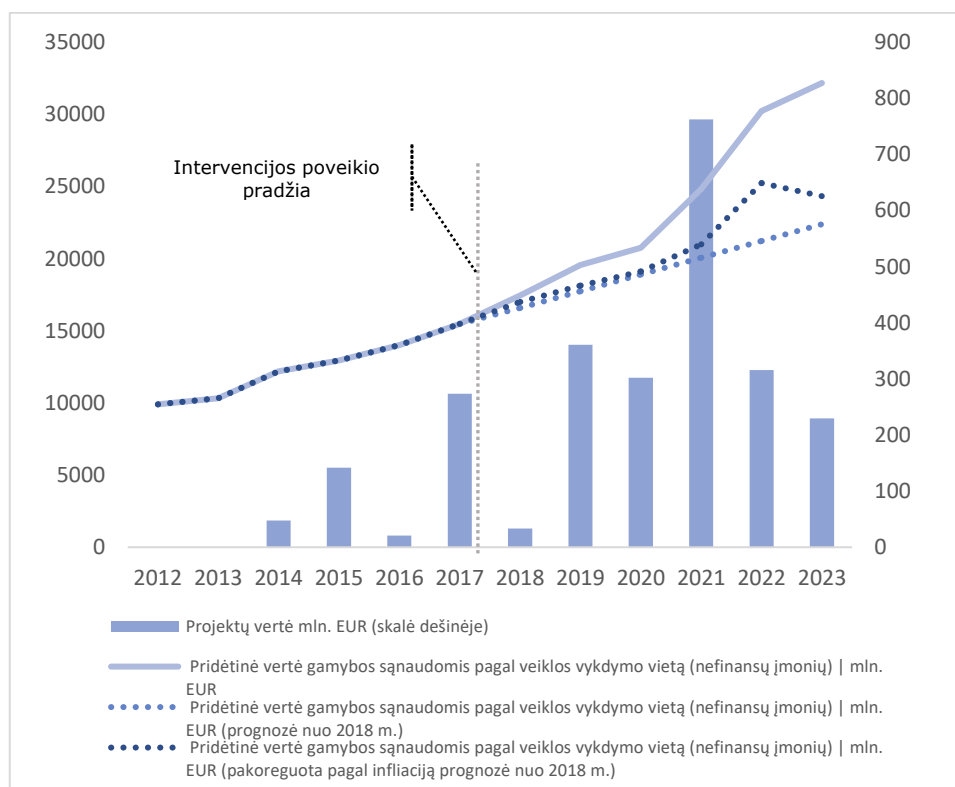
- Padidino apyvartą pagal veiklos vykdymo vietą 75,1 mlrd. Eur;
- 1 Eur projektų vertės paskatino papildomą 30,0 Eur apyvartą pagal veiklos vykdymo vietą, vidutiniškai po 5,0 Eur kasmet.

2.5. Poveikis Pridėtinei vertei gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą

Šiame poskyryje vertinimui naudojami duomenys pateikiami priede (Priedas 5).

Siekiant įvertinti paramos poveikį Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) atliekamas rodiklio raidos prognozavimas pagal 2012-2017 m. laikotarpio tendencijas. Kadangi laikotarpiais 2012-2017 m. ir 2018-2023 m. infliacija reikšmingai skyrėsi (atitinkamai infliacijos metinis vidurkis buvo 1,3 proc. ir 7,1 proc.), sąlyginė rodiklio prognozė pakoreguojama pagal infliaciją (pav. 25). Intervencijos poveikis yra palyginamosios ir faktinės raidos 2018-2023 m. skirtumas, apskaičiuojamas kaip plotų po kreivėmis skirtumas.

pav. 25. Faktinė ir palyginamoji pridėtinė vertė

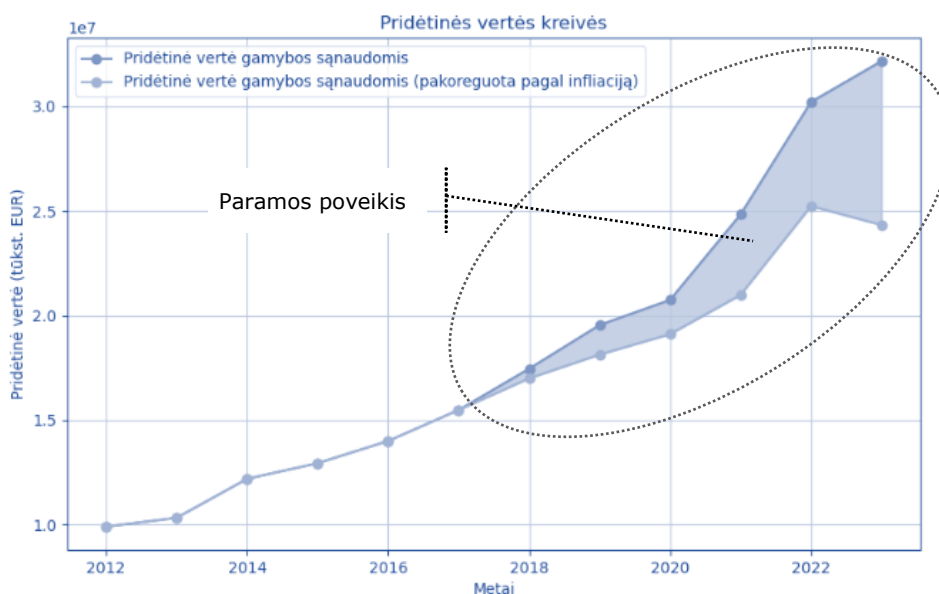

*-Projektų vertė skalė dešinėje

Apskaičiavus plotus po kreivėmis - plotas po pridėtinės vertės kreive yra 198 597 586 tūkst. Eur. Plotas po palyginamosios pridėtinės vertės kreive yra 182 254 675 tūkst. Eur. Skirtumas tarp plotų po kreivėmis yra 16 342 911 tūkst. Eur (pav. 26). Pažymėtina, kad poveikio pradžioje 2018 m. pridėtinė vertė sudarė 80,8 proc.

ir šis santykis beveik nepasikeitė, laikotarpio pabaigoje 2023 m. sudarė 81,1 proc. visos Lietuvos pridėtinės vertės.

pav. 26. Intervencijos poveikis pridėtinei vertei

Apibendrinant galima teigti, kad nagrinėjamu laikotarpiu intervencija:

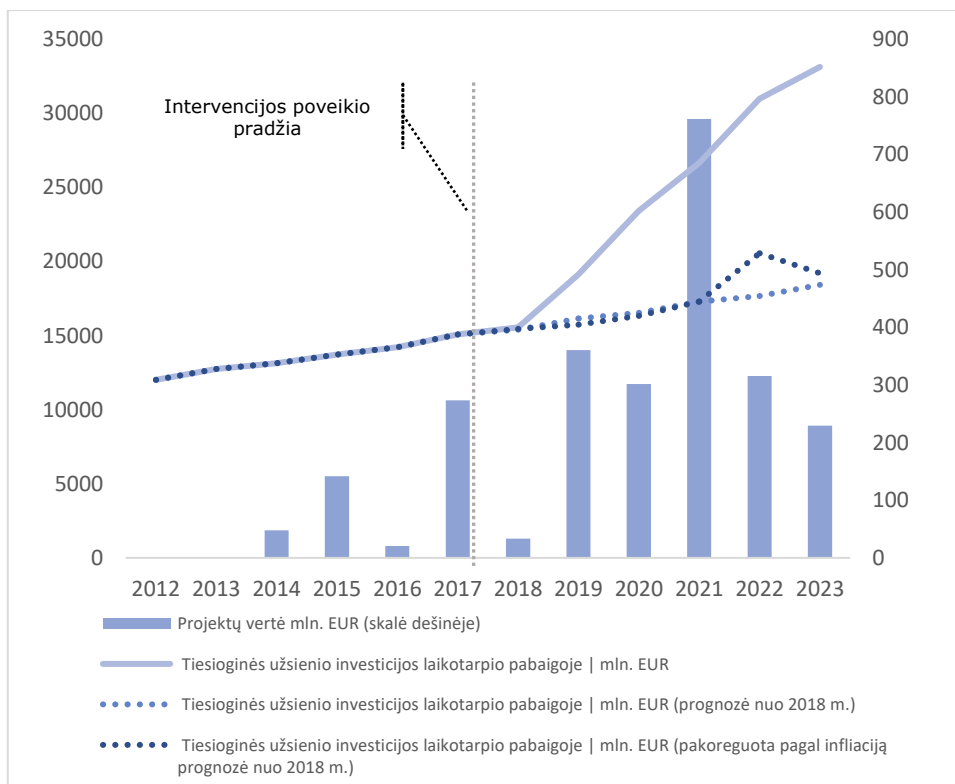
- Padidino pridėtinę vertę 16,3 mlrd. EUR;
- 1 Eur projektų vertės padidino pridėtinę vertę 6,5 EUR, arba 1,1 EUR kasmet.

2.6. Poveikis Tiesioginėms užsienio investicijoms savivaldybėse, kuriose įgyvendinti projektai

Šiame poskyryje vertinimui naudojami duomenys pateikiami priede (Priedas 6).

Siekiant įvertinti paramos poveikį Tiesioginėms užsienio investicijoms laikotarpio pabaigoje (TUI) atliekamas rodiklio prognozavimas pagal 2012-2017 m. laikotarpio tendencijas. Kadangi laikotarpiais 2012-2017 m. ir 2018-2023 m. infliacija reikšmingai skyrėsi (atitinkamai infliacijos metinis vidurkis buvo 1,3 proc. ir 7,1 proc.), rodiklio prognozė pakoreguojama pagal infliaciją (pav. 27). Pažymėtina, kad poveikio pradžioje 2018 m. TUI sudarė 92 proc., o pabaigoje 2023 m. 93 proc. visos Lietuvos TUI. Šiuo atveju, kadangi rodiklis yra sukauptosios TUI (pav. 28), tai tikrąjį intervencijos poveikį naudojant Simpsono metodą tikslinga apskaičiuoti TUI srautui (metiniam pokyčiui). Paramos poveikis yra palyginamosios ir faktinės raidos 2018-2023 m. skirtumas, apskaičiuojamas kaip plotų po kreivėmis skirtumas.

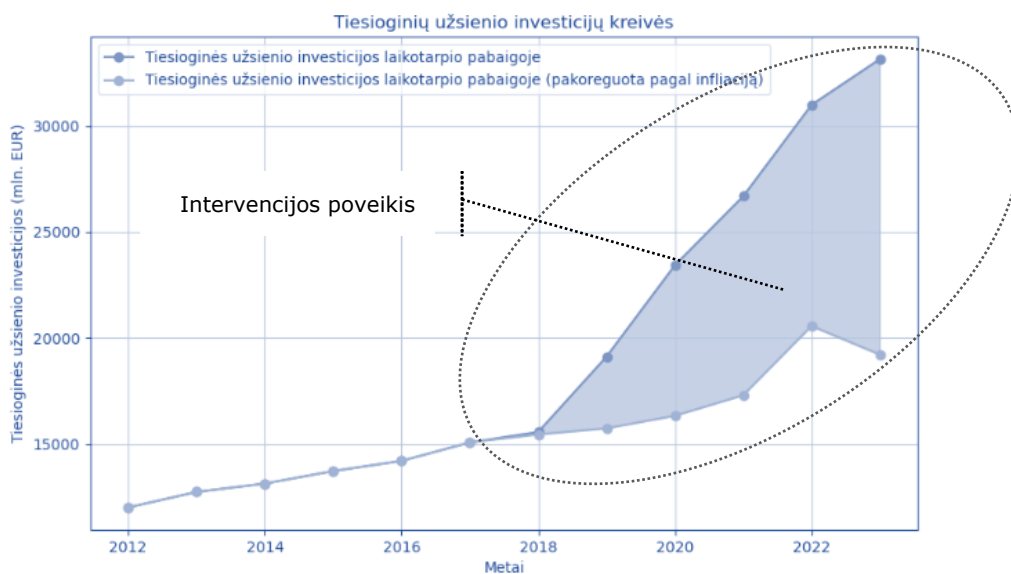
pav. 27. Faktinės ir palyginamosios TUI

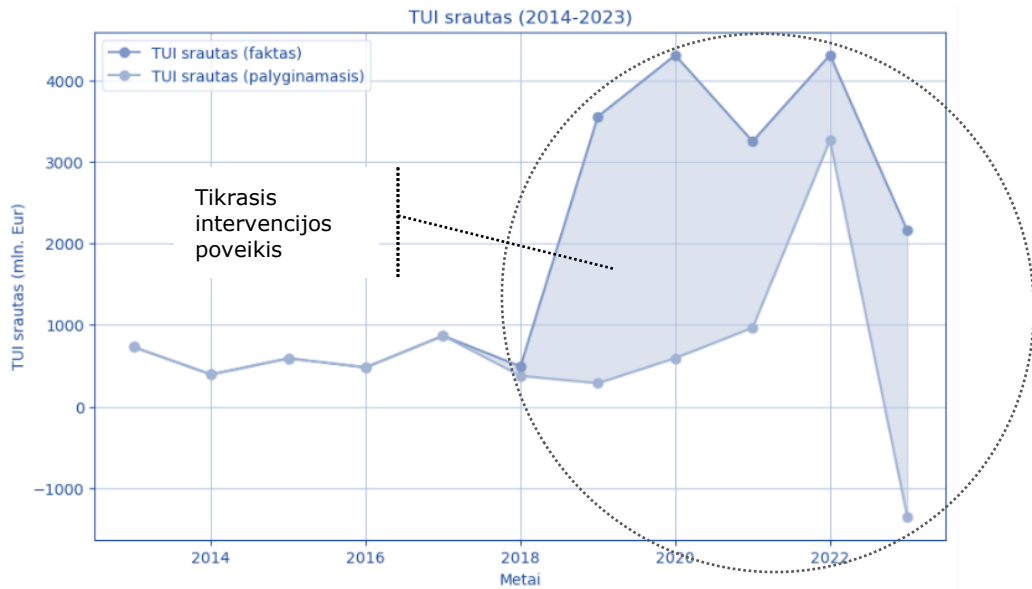
*-Projektų vertė skalė dešinėje

Apskaičiuotas plotas po tiesioginių užsienio investicijų srauto kreive yra 19 775 mln. Eur., plotas po palyginamųjų tiesioginių užsienio investicijų srauto kreive yra 8 409 mln. Eur. (pav. 29). Skirtumas tarp plotų po kreivėmis yra 13 928 mln. Eur.

pav. 28. Intervencijos poveikis TUI

pav. 29. Intervencijos poveikis TUI srautui

Apibendrinant galima teigti, kad nagrinėjamu laikotarpiu intervencija:

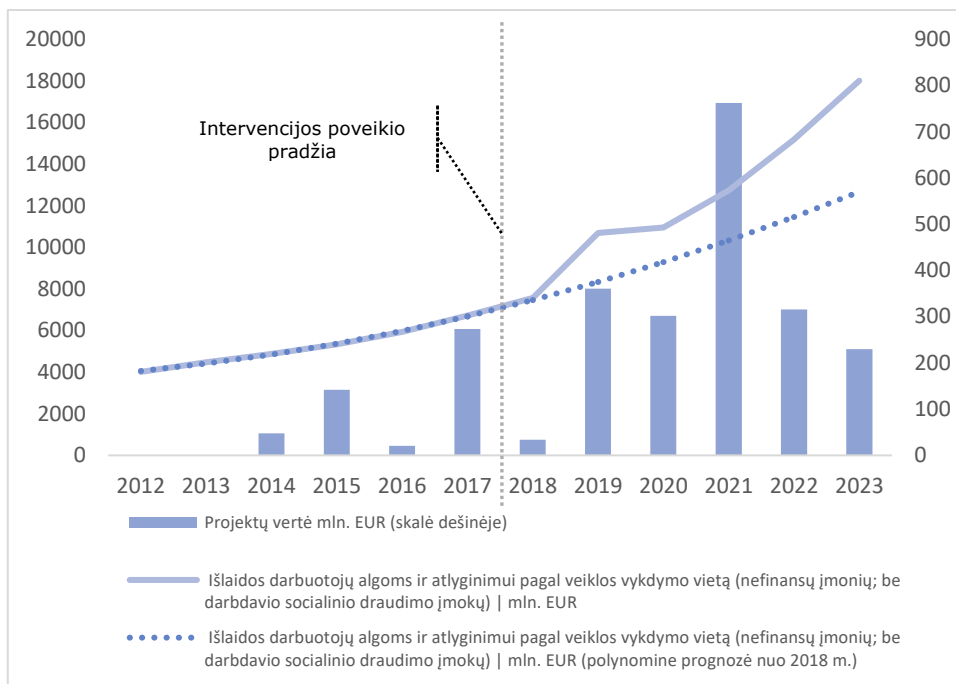
- Padidino TUI 13,9 mlrd. Eur;
- 1 Eur projektų vertės padidino TUI 5,6 Eur, arba 0,93 Eur kasmet.

2.7. Poveikis Išlaidoms darbuotojų algoms ir atlyginimui pagal veiklos vykdymo vietą (be darbdavio socialinio draudimo įmokų)

Šiame poskyryje vertinimui naudojami duomenys pateikiami priede (Priedas 7).

Siekiant įvertinti intervencijos poveikį Išlaidoms darbuotojų algoms ir atlyginimui pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių; be darbdavio socialinio draudimo įmokų) atliekamas rodiklio prognozavimas pagal 2012-2017 m. laikotarpio tendencijas randa atitinka polinominę (kvadratinę) funkciją $f(x)=42999 \cdot x^2 - 172718396 \cdot x + 173446961559$ (pav. 30). Intervencijos poveikis yra palyginamosios ir faktinės raidos 2018-2023 m. skirtumas, apskaičiuojamas kaip plotų po kreivėmis skirtumas.

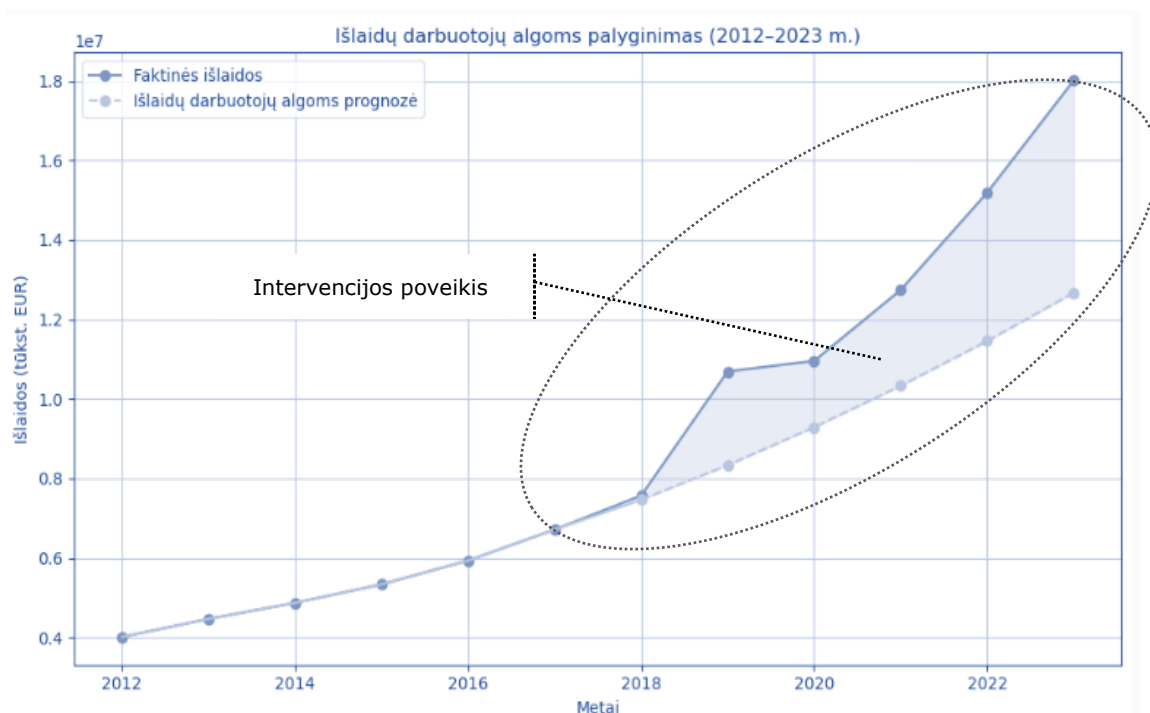
pav. 30. Faktinės ir palyginamosios išlaidos darbuotojų algoms ir atlyginimui

*-Projektų vertė skalė dešinėje

Plotas po faktinių išlaidų darbuotojų algoms ir atlyginimui kreive yra 95 478 539 tūkst. Eur. Plotas po palyginamųjų išlaidų darbuotojų algoms ir atlyginimui kreive yra 82 531 118 tūkst. Eur. Skirtumas tarp plotų po kreivėmis yra 12 947 420 tūkst. Eur (pav. 31). Pažymėtina, kad poveikio pradžioje 2018 m. išlaidos darbuotojų algoms ir atlyginimui sudarė 80 proc., o pabaigoje 2023 m. 82 proc. visos Lietuvos išlaidų darbuotojų algoms ir atlyginimui.

pav. 31. Intervencijos poveikis išlaidoms darbuotojų algoms ir atlyginimui

Apibendrinant galima teigti, kad nagrinėjamu laikotarpiu intervencija:

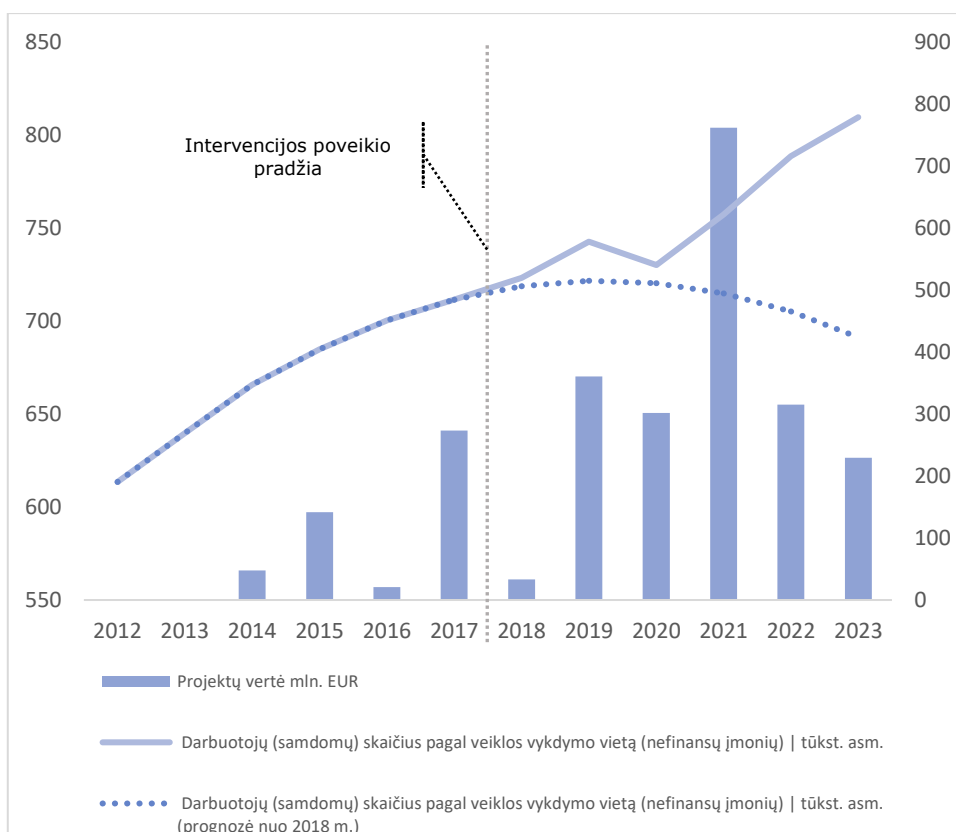
- Padidino išlaidas darbuotojų algoms ir atlyginimui 12,9 mlrd. Eur;
- 1 Eur projektų vertės padidino išlaidas darbuotojų algoms ir atlyginimui 5,2 Eur, arba 0,9 Eur kasmet.

2.8. Poveikis Darbuotojų (samdomų) skaičiui pagal veiklos vykdymo vietą

Šiame poskyryje vertinimui naudojami duomenys pateikiami priede (Priedas 8).

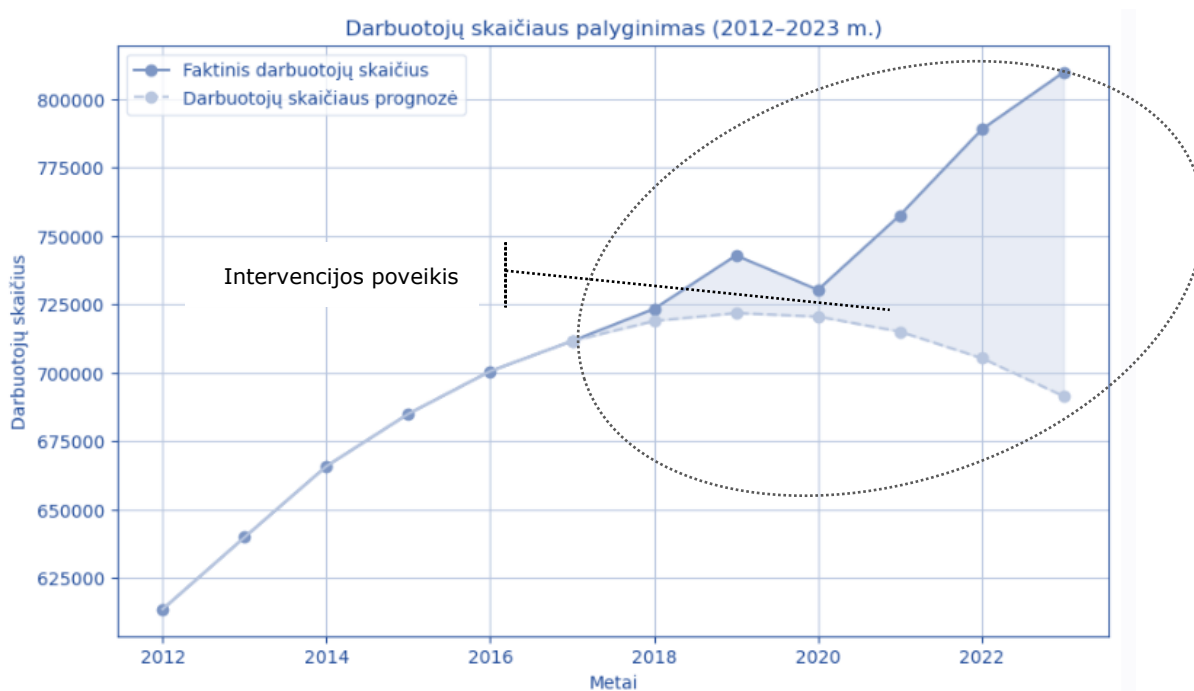
Siekiant įvertinti intervencijos poveikį darbuotojų (samdomų) skaičiui pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių), atliekamas rodiklio prognozavimas pagal 2012-2017 m. laikotarpio tendencijas. Kadangi laikotarpiais 2012-2017 m. ir 2018-2023 m. samdomų darbuotojų skaičius kito netiesiškai (pav. 32 **Error! Reference source not found.**), naudojama polinominė prognozė poveikiui vertinti (kvadratinė funkcija $f(x) = -2104x^2 + 8496267x - 8577082857$). Pažymėtina, kad poveikio pradžioje 2018 m. darbuotojų skaičius sudarė 76 proc., o pabaigoje 2023 m. 78 proc. visos Lietuvos darbuotojų. Šiuo atveju, kadangi rodiklis atvaizduoja faktinį dirbančiųjų skaičių (pav. 33), tai tikrąjį intervencijos poveikį naudojant Simpsono metodą tikslinga apskaičiuoti darbuotojų metiniam pokyčiui. Intervencijos poveikis yra palyginamosios ir faktinės darbuotojų pokyčio raidos 2018-2023 m. skirtumas, apskaičiuojamas kaip plotų po kreivėmis skirtumas.

pav. 32. Faktinis ir palyginamasis darbuotojų skaičius

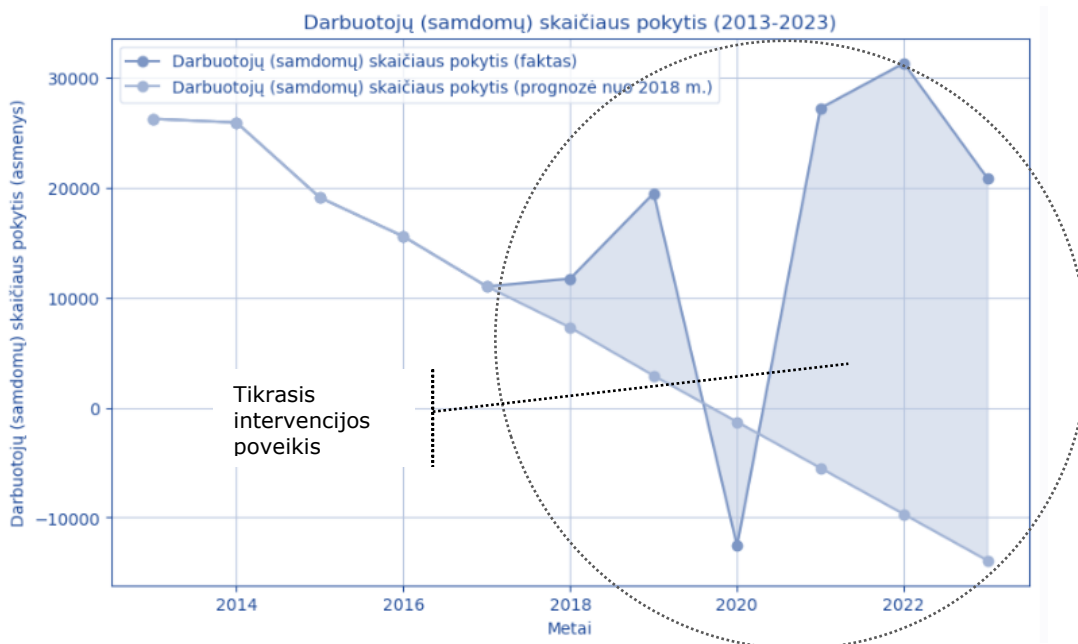

Apskaičiuotas plotas po faktinio darbuotojų (samdomų) skaičiaus pokyčio kreive yra 172 632 asmenų, plotas po prognozuoto darbuotojų skaičiaus pokyčio kreive 71 640 asmenų. Skirtumas tarp plotų 100 992 asmenų (pav. 34).

pav. 33. Intervencijos poveikis samdomųjų darbuotojų skaičiui

pav. 34. Intervencijos poveikis samdomųjų darbuotojų skaičiaus pokyčiui

Apibendrinant galima teigti, kad nagrinėjamu laikotarpiu intervencija padidino faktinį darbuotojų skaičių apie 101 tūkst. asmenų per laikotarpį, vidutinį metinį darbuotojų skaičių apie 16,8 tūkst. darbuotojų kasmet per 2018-2023 metus.

IV SKYRIUS APIBENDRINIMAS

Išvada

Priemonės TUI Invest LT+ sukurta nauda viršija patirtus kaštus, todėl tikslinga tęsti priemonės įgyvendinimą.

Tyrimo apibendrinimas

Tyrimo metu nustatyta, kad priemonė TUI Invest LT+ turėjo ženklų ekonominį poveikį Lietuvos ekonomikai. Apibendrinant galima teigti, kad per laikotarpį nuo 2018 iki 2023 metų įmonių sukurta nauda beveik dvigubai viršija patirtus kaštus tuo pačiu laikotarpiu. Jeigu vertintume priemonės paramos kontekste (kai vidutinis FAS intensyvumas 15 proc.) paramos ir naudos santykis daugiau nei dvidešimt kartų. Čia reikia paminėti, kad nauda tai ne vien prisidėjimas privačiu kapitalu įgyvendinant priemonės projektus, bet vertinimo laikotarpiu įmonių sukurtas tarpinis vartojimas, 13 tūkst. naujų darbo vietų, išmokėtas darbo užmokestis, sumokėti į valstybės biudžetą mokesčiai ir kita nauda, kuri buvo tyrimo metu apskaičiuota konsoliduojant nuolat augusią generuotą įmonių apyvartą ir atimant patirtus kaštus. Paminėtinos ir išskirtinės intervenciją patyrusių įmonių raidos tendencijos, kai apie trečdalis įmonių vertinimo pradžioje 2018 m. neturėjo darbuotojų ir pardavimo pajamų, o laikotarpio pabaigoje tų pačių įmonių darbuotojų skaičius viršijo 4 tūkst. asmenų, pardavimo pajamos 0,4

mlrd. Eur. Savivaldybių rodiklių kontekste, intervencija atskirų rodiklių augimą įtakojo nuo kelių kartų – investicijų pokytis, iki dešimčių kartų – apyvartos pokytis. Veiksniai nulėmę tokius priemonės rezultatus yra naujų įmonių (intervencijos dalyvių) atėjimas į Lietuvą ir jų bei jau esamų įmonių - priemonės dalyvių augimas.

Vis dėl to šiame vertinime negalima visiškai išvengti tyrimo ribotumo problematikos – alternatyvaus intervenciją patyrusių įmonių raidos scenarijaus nebuvimo (t. y. jų raidos be intervencijos poveikio). Kaip ir negalima tiksliai įvertinti kitų ekonominių veiksnių poveikio nulėmusių apžvelgtas įmonių ir savivaldybių raidos tendencijas. Taigi naudojant vertinimo rezultatus būtina turėti omenyje tyrimo prielaidas. Tačiau tyrimo rodiklių rinkinys bei dviejų lygių – mikro ir makro – vertinimo pjūviai leidžia susidaryti objektyvų vaizdą apie priemonės įgyvendinimo naudą.

Detaliai intervencijos efektai ir rodiklių pokytis per vertinimo laikotarpį pateikiami lentelėse žemiau pagal vertinimo lygmenis: mikro (lentelė 4); makro (lentelė 5), santykiniai (lentelė 6).

lentelė 4. Įmonių rodikliai ir jų raida

Lygmuo	Rodiklis	Matavimo vnt.	Laikotarpio reikšmė/ efektas			
			Min.	Vidurkis	Max.	Pokytis
Mikro (įmonių)	Projektų vertė/ Paramos suma	Koef.	-	6,7	-	-
	Projektų vertė (vidurkis)	Mln. Eur.	-	7,9	26,5	-
	Pardavimo pajamos (kaupiamasis)	Mlrd. Eur.	1,5	-	16,1	10,7 karto
	Pardavimo pajamos/ Projektų vertė	Koef.	-	4,8	6,2	-
	Ilgalaikis turtas	Mlrd. Eur.	0,7	-	1,2	1,7 karto
	Ilgalaikis turtas (vidutinis, tenkantis vienai įmonei)	Mln. Eur.	13	-	27	-2,1 karto
	Ilgalaikis turtas/ Projektų vertė	Koef.	0,5	-	1,4	-2,8 karto
	Bendrasis pelnas (kaupiamasis)	Mlrd. Eur.	0,24	-	3,0	12,5 karto
	Grynasis pelnas (kaupiamasis)	Mlrd. Eur.	0,2	-	2,6	13,0 karto
	Bendrasis pelnas/ Projektų vertė	Koef.	0,5	-	1,2	2,4 karto
	Grynasis pelnas/ Projektų vertė	Koef.	0,4	-	1,0	2,5 karto
	Vidutinis darbo užmokestis (VDU)	Tūkst. Eur.	1,7	-	3,6	2,1 karto
	Apdraustųjų (darbuotojų) skaičius (vidutinis, tenkantis vienai įmonei)	Asm.	655	-	303	-2,2 karto
	Apdraustųjų (darbuotojų) skaičius	Tūkst. asm.	17	-	30	1,8 karto
	Darbo užmokesčio fondas (DUF)/ Projektų vertė	Koef.	0,05	-	0,2	4,0 karto

lentelė 5. Savivaldybių rodikliai ir jų raida

Lygmuo	Rodiklis	2018 m. (Mlrd. Eur.)	2023 m. (Mlrd. Eur.)	Pokytis (Mlrd. Eur.)	Efektas/ papildoma akumuliuota vertė laikotarpiu (Mlrd. Eur.)	Santykis su projektų verte (Koeff.)
Makro (savivaldybių)	Bendrosios investicijos į ilgalaikį materialųjį turta (nefinansų įmonių; savivaldybėje)	4,2	8,6	4,3	4,9	1,9
	Apyvarta (nefinansų įmonių; savivaldybėje)	67,3	124,5	57,2	75,1	30,0
	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių; savivaldybėje)	15,5	32,2	16,7	16,3	6,5
	Tiesioginės užsienio investicijos laikotarpio pabaigoje (savivaldybė)	15,6	33,1	17,5	13,9	5,6
	Išlaidoms darbuotojų algoms ir atlyginimui pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių; be darbdavio socialinio draudimo įmokų)	6,7	18,0	11,3	12,9	5,2
	Darbuotojų (samdomų) skaičiui pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių)	723*	810*	87*	16,8*	-

*-tūkst. asm.; **- vidutinis metinis.

lentelė 6. Savivaldybių ir Lietuvos santykiniai rodikliai ir jų raida

Lygmuo	Rodiklis (savivaldybių dalis Lietuvoje)	2018 m. (Proc.)	2023 m. (Proc.)	Pokytis (Proc. p.)
Makro (savivaldybių)	Bendrosios investicijos į ilgalaikį materialųjį turta (nefinansų įmonių; savivaldybėje)	83	81	-2
	Apyvarta (nefinansų įmonių; savivaldybėje)	77	79	+2
	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių; savivaldybėje)	80,8	81,1	+0,3
	Tiesioginės užsienio investicijos laikotarpio pabaigoje (savivaldybė)	92	93	+1
	Išlaidoms darbuotojų algoms ir atlyginimui pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių; be darbdavio socialinio draudimo įmokų)	80	82	+2
	Darbuotojų (samdomų) skaičiui pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių)	76	78	+2

Tyrimo tobulinimas

Vertinant tyrimo rezultatus galima konstatuoti, kad suformuluotos tyrimo prielaidos ir metodai leido įvertinti priemonės TUI Invest LT+ ekonominį poveikį Lietuvos ekonomikai per įmonių ir savivaldybių, kuriose tos įmonės vykdo veiklą ekonominius rodiklius.

Atkreiptinas dėmesys, kad šio vertinimo metu identifikuotas poveikis turėtų būti traktuojamas kaip galimas. Poveikio patikimumo intervalas ar galima žemutinė riba šiame tyrime nėra identifikuoti. Tokią situaciją sąlygoja tai, kad neįmanoma įvertinti alternatyvaus įmonių ir savivaldybių plėtros scenarijaus paramos nesant.

Tyrimas galėtų būti išplečiamas papildant jį ekspertinėmis išvalgomis, savivaldybių bei įmonių apklausomis. Tai leistų įvertinti ar įmonės būtų investavę į plėtrą Lietuvoje tokiais pačiais mastais ir tempais nagrinėjamu laikotarpiu jeigu

nebūtų gavę paramos. Šiais duomenimis papildant tyrimą galima būtų apibrėžti intervencijos poveikio intervalą.

Pastebėtina, kad turimi duomenys vertinimo laikotarpiu sąlygoja jog didelė dalis priemonės efektų nėra pasireiškusi, tad tyrimą tikslinga būtų pakartoti papildant aukščiau minėtais aspektais bei praėjus keletui metų, taip įvertinant šiuo metu tyrimo apimtimi neapčiuopiamus efektus.

Kiti pastebėjimai

- Pastebimi regioniniai raidos skirtumai gali būti neišnaudotas konkurencinis potencialas dėl regionuose esančių išteklių prieinamumo ir kainos. Investuojant į regionų plėtrą būtina įvertinti ar bus pakankamai reikiamų plėtrai išteklių apimčių.
- Ateityje tikėtina investicijos į Vilniaus ir Kauno regionus bus mažiau efektyvios dėl investicijų sukeliama išteklių kaštų multiplikacinio (spiralės) efekto jeigu jos nuolat nukreiptos į tuos pačius sektorius ir tas pačias kapitalo kategorijas.
- Tinkamos išlaidos paramai kapitalo investicijoms sukuria daugiau vertės nei tinkamos išlaidos darbo užmokesčiui per didesnių pardavimų apimčių, ilgalaikio turto kūrimo, tarpinio vartojimo apimtis ir kito materialaus kapitalo generavimą. Šios investicijos, kuria tvaresnę naudą ir papildomą kapitalą kurį sunkiau atitraukti, perkelti į kitą šalį įsipareigojimams pasibaigus nei paramos darbo užmokesčiui sukurtas papildomas paslaugų apimtis.
- Mažėjančio pramonės produktyvumo kontekste, reikiamam gamybos transformacijos ir konkurencingumo užtikrinimui, tikslingesnė parama kapitalo investicijoms.
- Skatinimas per tinkamas išlaidas darbo užmokesčiui, tikslingas pritraukiant naujus/ naujoviškus paslaugų produktus kuriančius sektorius ar vystant jų ekosistemas.
- Priemonė ateityje turėtų būti naudojama labiau diversifikavimui ir sinergijai, naujoms ekosistemoms kurti (taip pat ir esamų investuotojų) nei palaikymui ar plėtrai jau esamų.

ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

/Pagal paminėjimo tekste eiliškumą/

1. VALSTYBĖS KONTROLĖ. Valstybinio audito ataskaita. *Valstybės institucijų ir įstaigų veiksmai pritraukiant tiesiogines užsienio investicijas*. 2017 m. rugsėjo 27 d. (Nr. VA-2017-P-20-6-16).
2. UAB BGI CONSULTING. *Valstybės biudžeto tęstinės veiklos lėšos, skiriamos esamam ilgalaikiam materialiajam turtui ir nematerialiajam turtui eksploatuoti, jo esamai būklei palaikyti ir jam atnaujinti (1-2 Užduotis)*. 2024 rugpjūtis.
3. ŠIMELYTĖ, Agnė. *Tiesioginių užsienio investicijų politikos formavimas Baltijos šalyse*. VGTU. 2014.
4. GERTLER, Paul J., et al. *Impact evaluation in practice*. World Bank Publications, 2016.
5. BAICKER, Katherine; SVORONOS, Theodore. *Testing the validity of the single interrupted time series design*. National Bureau of Economic Research, 2019.
6. VELLEMAN, Daniel J. The generalized Simpson's rule. *The American Mathematical Monthly*, 2005, 112.4: 342-350.

PRIEDAI

Priedas 1

Bendri paramą gavusių įmonių rodikliai

Metai	Projektų vertė	Paremtos įmonės	Apdraustųjų skaičius	Vidutinis darbo užmokestis	DUF	Ilgalaikis turtas	Pardavimo pajamos	Pelnas prieš apmokestinimą	Grynasis pelnas
2014	47755000	6							
2015	141721635	7							
2016	20900105	2							
2017	273343986	8							
2018	33424073	3	17025	1661,1	28280466,7	701619467	1492288805	235810975	197358523
2019	360886951	12	18581	2248,3	41776517,8	841695571	1701434523	287555772	257453642
2020	302091542	13	20597	2748,8	56616339,0	1030745486	2592560378	536484361	456522583
2021	762183624	27	25419	3149,1	80047997,2	1290282354	3845029744	800774046	687995947
2022	315608370	10	30075	3385,0	101803855,2	1345831280	3817441191	739161347	642310880
2023	229453307,4	6	30286	3459,9	104786903,3	1221299854	2640252079	456009266	399939982
2024	95194603	5	30022	3588,1	107721831,8				
2025	25993438	1							

Bendri paramą gavusių įmonių rodikliai (kaupiamuoju principu, pagal metus)

Metai	Paremtos įmonės	Paremtos įmonės (kaupiamasis)	Projekto vertė (kaupiamasis)	DUF (kaupiamasis)	Pardavimo pajamos (kaupiamasis)	Pelnas prieš apmokestinimą (kaupiamasis)	Grynasis pelnas (kaupiamasis)
2014	6	6	47755000				
2015	7	13	189476635				
2016	2	15	210376740				
2017	8	23	483720726				
2018	3	26	517144799	41873434,7	1492288805	235810975	197358523
2019	12	38	878031750	104624094	3193723328	523366747	454812165
2020	13	51	1180123292	191805794,8	5786283706	1059851108	911334748
2021	27	78	1942306916	318658006,7	9631313450	1860625154	1599330695
2022	10	88	2257915286	473824651,4	13448754641	2599786501	2241641575
2023	6	94	2487368593	627623802,6	16089006720	3055795767	2641581557
2024	5	99	2582563196	790210941,1	16089006720	3055795767	2641581557
2025	1	100	2608556634	790210941,1	16089006720	3055795767	2641581557

Paramą projektams gavusių savivaldybių rodikliai, pagal įmonių veiklos vykdymo vietą (agreguoti duomenys)

Metai	Projektų vertė (EUR)	Apyvarta pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) tūkst. EUR	Išlaidos darbuotojų algoms ir atlyginimui pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių; be darbdavio socialinio draudimo įmokų) tūkst. EUR	Darbuotojų (samdomų) skaičius pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) asmenys	Bendrosios investicijos į ilgalaikį materialųjį turtą pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) tūkst. EUR	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) tūkst. EUR	Tiesioginės užsienio investicijos laikotarpio pabaigoje mln. EUR
2012	0	50466095	4012747	613522	2837947	9902738	12019
2013	0	54133511	4467029	639824	3213256	10323913	12749
2014	47755000	56913550	4870505	665788	3357774	12188539	13143
2015	141721635	58709944	5335624	684913	3621904	12935017	13733
2016	20900105	60726008	5934161	700504	3904636	13998111	14213
2017	273343986	67310581	6713984	711541	4205053	15479819	15082
2018	33424073	73375670	7568148	723287	4883219	17456079	15574
2019	360886951	79444650	10691356	742807	6016983	19545574	19126
2020	302091542	79686102	10956946	730232	4779086	20745623	23432
2021	762183624	98558696	12740492	757495	6387498	24833687	26681
2022	315608370	122110932	15188972	788853	7413397	30213204	30988
2023	229453307	124534086	18009897	809757	8551811	32168070	33144

Paramą projektams gavusių savivaldybių rodikliai, pagal įmonių veiklos vykdymo vietą (agreguoti duomenys I)

Metai	Bendrosios investicijos į ilgalaikį materialųjį turtą pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) tūkst. EUR	Projektų vertė tūkst. EUR	Bendrosios investicijos į ilgalaikį materialųjį turtą tūkst. EUR (prognoze nuo 2018 m.)	Metinis rodiklio pokytis (proc.)	Metinė infliacija (proc.)	Bendrosios investicijos į ilgalaikį materialųjį turtą tūkst. EUR (pakoreguota pagal infliaciją prognoze nuo 2018 m.)
2012	2837947	0	2837947			2837947
2013	3213256	0	3213256	13,2	1,2	3179201
2014	3357774	47755	3357774	4,5	0,2	3351347
2015	3621904	141721,6	3621904	7,9	-0,7	3645408
2016	3904636	20900,11	3904636	7,8	0,7	3879283
2017	4205053	273344	4205053	7,7	3,7	4205053
2018	4883219	33424,07	4378868	16,1	2,5	4488340
2019	6016983	360887	4723574	23,2	2,2	4827492
2020	4779086	302091,5	4890374	-20,6	1,1	4944168
2021	6387498	762183,6	5235079	33,7	4,6	5475893
2022	7413397	315608,4	5401879	16,1	18,9	6422834
2023	8551811	229453,3	5746584	15,4	8,7	6246537

Paramą projektams gavusių savivaldybių rodikliai, pagal įmonių veiklos vykdymo vietą (agreguoti duomenys II)

Metai	Apyvarta pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) tūkst. EUR	Projektų vertė tūkst. EUR	Apyvarta pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) tūkst. EUR (prognoze nuo 2018 m.)	Metinis rodiklio pokytis (proc.)	Metinė infliacija (proc.)	Apyvarta pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) tūkst. EUR (pakoreguota pagal infliaciją prognoze nuo 2018 m.)
2012	50466095	0	50466095			50466095
2013	54133511	0	54133511	7,3	1,2	54133511
2014	56913550	47755	56913550	5,1	0,2	56913550
2015	58709944	141721,6	58709944	3,2	-0,7	58709944
2016	60726008	20900,11	60726008	3,4	0,7	60726008
2017	67310581	273344	67310581	10,8	3,7	67310581
2018	73375670	33424,07	68590332	9,0	2,5	70305090
2019	79444650	360887	71611057	8,3	2,2	73186500
2020	79686102	302091,5	74631782	0,3	1,1	75452732
2021	98558696	762183,6	77652508	23,7	4,6	81224523
2022	122110932	315608,4	80673233	23,9	18,9	95920474
2023	124534086	229453,3	83693958	2,0	8,7	90975333

Paramą projektams gavusių savivaldybių rodikliai, pagal įmonių veiklos vykdymo vietą (agreguoti duomenys III)

Metai	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) tūkst. EUR	Projektų vertė tūkst. EUR	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) tūkst. EUR (prognozė nuo 2018 m.)	Metinis rodiklio pokytis (proc.)	Metinė infliacija (proc.)	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) tūkst. EUR (pakoreguota pagal infliaciją prognozė nuo 2018 m.)
2012	9902738	0	9902738			9902738
2013	10323913	0	10323913	4,3	1,2	10323913
2014	12188539	47755	12188539	18,1	0,2	12188539
2015	12935017	141721,6	12935017	6,1	-0,7	12935017
2016	13998111	20900,11	13998111	8,2	0,7	13998111
2017	15479819	273344	15479819	10,6	3,7	15479819
2018	17456079	33424,07	16580966	12,8	2,5	17069084
2019	19545574	360887	17741082	12,0	2,2	18200929
2020	20745623	302091,5	18901197	6,1	1,1	18635187
2021	24833687	762183,6	20061312	19,7	4,6	21756349
2022	30213204	315608,4	21221427	21,7	18,9	20615441
2023	32168070	229453,3	22381543	6,5	8,7	20748240

Paramą projektams gavusių savivaldybių rodikliai, pagal įmonių veiklos vykdymo vietą (agreguoti duomenys IV)

Metai	Tiesioginės užsienio investicijos laikotarpio pabaigoje mln. EUR	Projektų vertė tūkst. EUR	Tiesioginės užsienio investicijos laikotarpio pabaigoje mln. EUR (progozė nuo 2018 m.)	Metinis rodiklio pokytis (proc.)	Metinė infliacija (proc.)	Tiesioginės užsienio investicijos laikotarpio pabaigoje mln. EUR (pakoreguota pagal infliaciją progozė nuo 2018 m.)
2012	12019	0	12019			12019
2013	12749	0	12749	6,1	1,2	12749
2014	13143	47755	13143	3,1	0,2	13143
2015	13733	141721,6	13733	4,5	-0,7	13733
2016	14213	20900,11	14213	3,5	0,7	14213
2017	15082	273344	15082	6,1	3,7	15082
2018	15574	33424,07	15406	3,3	2,5	15459
2019	19126	360887	16160	22,8	2,2	15745
2020	23432	302091,5	16543	22,5	1,1	16337
2021	26681	762183,6	17296	13,9	4,6	17304
2022	30988	315608,4	17680	16,1	18,9	20565
2023	33144	229453,3	18433	7,0	8,7	19218

Paramą projektams gavusių savivaldybių rodikliai, pagal įmonių veiklos vykdymo vietą (agreguoti duomenys V)

Metai	Išlaidos darbuotojų algoms ir atlyginimui pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių; be darbdavio socialinio draudimo įmokų) tūkst. EUR	Projektų vertė tūkst. EUR	Išlaidos darbuotojų algoms ir atlyginimui pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių; be darbdavio socialinio draudimo įmokų) tūkst. EUR (progozė nuo 2018 m.)	Metinis rodiklio pokytis (proc.)
2012	4012747	0	4012747	
2013	4467029	0	4467029	11,3
2014	4870505	47755	4870505	9,0
2015	5335624	141721,6	5335624	9,5
2016	5934161	20900,11	5934161	11,2
2017	6713984	273344	6713984	13,1
2018	7568148	33424,07	7224966	12,7
2019	10691356	360887	7760905	41,3
2020	10956946	302091,5	8296845	2,5
2021	12740492	762183,6	8832784	16,3
2022	15188972	315608,4	9368723	19,2
2023	18009897	229453,3	9904663	18,6

Paramą projektams gavusių savivaldybių rodikliai, pagal įmonių veiklos vykdymo vietą (agreguoti duomenys IV)

Metai	Darbuotojų (samdomų) skaičius pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) asmenys	Projektų vertė tūkst. EUR	Darbuotojų (samdomų) skaičius pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) asmenys (progozė nuo 2018 m.)	Metinis rodiklio pokytis (proc.)
2012	613522	0	613522	
2013	639824	0	639824	4,3
2014	665788	47755	665788	4,1
2015	684913	141721,6	684913	2,9
2016	700504	20900,11	700504	2,3
2017	711541	273344	711541	1,6
2018	723287	33424,07	718839	1,7
2019	742807	360887	721758	2,7
2020	730232	302091,5	720469	-1,7
2021	757495	762183,6	714973	3,7
2022	788853	315608,4	705269	4,1
2023	809757	229453,3	691357	2,6